Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ

1990 йил 28 февраль
ЧОРШАНБА
№ 49 (4.843).

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг газетаси

1974 йил 1 январдан буён нашр этилади ◆ Душанбадан ташқари ҳар куни чиқади ◆ Баҳоси 3 тийин

ДЕҲҚОН ТАОМИЛИ

ЭРТА ЭККАННИНГ ҲОСИЛИ ТАЙИН

ЎЗБЕКИСТОН ХЎЖАЛИКЛАРИДА КАРТОШКА ВА САБЗАВОТ ЭКИЛМОҚДА

Тан олиш керак: сўнгги йилларда республика аҳолисининг дала неъматларига, айниқса картошкага бўлган талаби қондирилмаётир. Нима учун? Шунинг учунки, беш йилликнинг тўрт йили мобайнида биронта хўжалик топшириқни бажармади. Ана шу муддатда Ўзбекистонда картошка етиштириш плани 71,2 фоиз уддаланди. Бу кўрсаткич Бухоро вилоятида 32 фоизни, Қорақалпоғистон автоном республикасида — 30,2, Андижонда — 55, Сирдарё ва Тошкент областларида 60—67 фоизни ташкил этди. ҚҚАССРда бурноғи йили бир тонна маҳсулотнинг таннархи 770 сўмга тушди, рентабеллик даражаси эса минус 64 фоизга тенг бўлди. Ўша йили республика бўйича жон бошига 45 килограмм ўрнига 15,6 килограммдан картошка тўғри келди.

1989 йилда колхозлар ва совхозларда 26 минг гектар майдонга картошка экилган эди. Жами 236 минг тонна неъмат тайёрланди. Ҳосилдорлик гектар ҳисобига 90,7 центнерни ташкил этди.

Хўш, жумҳуриятимизда картошка етиштириш плани муттасил барбод этилаётганлигининг сабаби нимада? Биринчидан, уруғ етиштириш яхши йўлга қўйилмаган. Бунда пахта яккаҳокимлигининг нохуш таъсири борлигини алоҳида таъкидлаш керак. Иккинчидан, тайёрланган уруғликни сақлаш учун замонавий омборхона ва музхоналар етарли эмас, мавжудлари эса талабга жавобга бермайди.

Бу камчиликларга барҳам бериш, аҳолининг картошкага бўлган эҳтиёжини таъминлашни яхшилаш мақсадида Ўзбекистон ССР Министрлар Совети шу йил 30 январда «Республикада 1990—1995 йилларда картошка етиштиришни ва уруғчиликни янада ривожлантириш тўғрисида» қарор қабул қилди. Мазкур ҳужжатга биноан XIII беш йилликнинг охирига бориб 1,5 миллион тонна ёки аҳоли жон бошига 62 килограммдан дала неъмати тайёрланади.

Жорий йилда картошкакорлар олдида қандай вазифалар турибди? Барча хўжаликларда 60,2 минг гектар ерга картошка экилади. Ҳаммаси бўлиб 617,5 минг тонна картошка етиштирилади. Унинг 473 минг тоннаси эл дастурхонига тортиқ этилади, қолгани эса уруғликдир.

Айни кунларда жумҳуриятимиз хўжаликларида тупроқнинг етилишига қараб эртаги картошка экиш бошланди. Ҳозирга қадар Қашқадарё, Сурхондарё, Бухоро ва Тошкент вилоятларида 150—500 гектар майдонга уруғ қадалди.

Шуни таъкидлаш кераккки, амалдаги йил учун эртаги картошка уруғи етарли миқдорда тайёрланган. Қайси хўжаликда етишмаса, улар вилоятдаги «Сортсемовош» уюшмасига ёки Ўзбекистон ССР Қишлоқ хўжалиги давлат-кооператив комитетининг сабзавот-полиз экинлари ва картошка ишлаб чиқариш ҳамда уруғчилик бошқармасига мурожаат қилишлари мумкин.

Картошка ҳосилдорлигини ошириш, сифатини яхшилаш, унинг эртароқ етилишини таъминлашда ундирилган тугунакларни экиш муҳим аҳамиятга эга. Бунда ундирилмаган тугунаклар экилганига қараганда 12—15 фоиз кўп маҳсулот олиниб, барвақт саранжомланади.

Маҳаллий картошка экишдан 30—40, четдан келтирилганлари 20—25 кун илгари ундиришга қўйилади. Яъни тугунаклар ёруғ ва иссиқ хоналарга ташилиб, ерга, токчаларга, юпқа яшикларга икки-уч қатор қилиб терилади.

Туганакларни ундиришга шароит бўлмаса, уларни иситиб олиш керак. Бунинг учун туганаклар икки кеча-кундуз 30, беш кеча-кундуз 20, яна шунча муддат 6—8 даража ҳароратда сақланади, сўнгра экилади.

Уруғликни экишга тайёрлашнинг асосий омилларидан бири туганакларни катталигига қараб саралашдир. Картошка бир текис униб чиқишини таъминлаш учун туганаклар 25—50, 50—70, 80—100 граммли қисмларга ажратилади. Оғирлиги 100—110 граммдан ортиқлари эса икки-уч бўлакка бўлинади. Лекин бунда уруғликнинг униб чиқиши кечикади. Шунинг учун бўлакларни бутунлари билан аралаштирмасдан алоҳида экиш керак.

Картошкани ўз вақтида, сифатли экиш ҳосил салмоғини ўн-ўн икки фоиз оширади. Агар ерга уруғ қадаш муддати ўн кун кечикса, ўн-ўн икки фоиз маҳсулот бой берилади.

Уруғни қайси муддатларда эккан маъқул? Марказий зона (Тошкент, Фарғона, Андижон, Самарқанд, Сирдарё ва Бухоро вилоятлари)да 20 февралдан 10 мартга қадар, жанубий зона (Қашқадарё, Сурхондарё)да 15 февралдан 1 мартгача; шимолий зона (ҚҚАССР, Хоразм)да эса 10 мартдан 20 мартгача бу юмушни тугаллаш мақсадга мувофиқ. Сабзавот ва дон экинларидан бўшаган майдонларга эса 20 июндан 20 июлгача кечки картошка қадалади. Барча минтақаларда картошканинг Приекульский ранний, Белорусский ранний, Седов, Фаленский, Зарафшон ва бошқа навларини экиш тавсия этилади.

Икки оғиз сабзавот экинлари хусусида. Жорий йилда республикамизда 107 минг гектар ерга шундай экинлар экиш мўлжалланмоқда. Бу — бултургига нисбатан 27 минг гектар кўп. Қабул пунктларига 2 миллион 360 минг тонна витаминли неъмат топширилади. Ҳосилдорлик гектар ҳисобига 220 центнерга етказилади. Бунинг учун хўжаликлар 27 минг 381 центнер уруғлик билан таъминланган. Бугунгача парникларга 5130 килограмм эртаги карам, 8114 килограмм помидор уруғи сепилди. Топшириқ мутаносиб равишда 162,3 ва 62 фоиз адо этилди.

Иссиқхоналарга помидор уруғи сепиш қизғин давом этмоқда. Бу юмушни 15 мартгача тугаллаш керак. Бироқ ана шу муҳим тадбир Андижон, Фарғона ва Наманган вилоятлари хўжаликларида суст бормоқда. Мазкур областларда ҳозирга қадар 51—60 фоиз иш бажарилганлигини қандай тушуниш мумкин? Ваҳоланки, қатор вилоятларда плёнкали майдонга карам экиш аллақачон бошлаб юборилган. Хусусан, Тошкент областида 601 гектар ерга, Сурхондарёда — 216, Қашқадарёда — 38, Бухорода 72 гектар пайкалга ниҳол кўчириб ўтқазилди. Бу кўрсаткич республикамиз бўйича 1181 гектарга тенг.

Эртаги карамни экишни марказий зона (Тошкент, Фарғона, Самарқанд, Сирдарё, Бухоро ва Андижон областлари)да 20 февралдан 10 мартгача, жанубий зона (Қашқадарё, Сурхондарё)да 10 февралдан 25 февралгача, шимолий зона (ҚҚАССР, Хоразм)да эса 15 мартдан 30 мартга қадар ниҳоясига етказиш, кўчатларни 60х30, 70х30 схемасида ўтқазиш талаб этилади. Уларнинг тўлиқ тутиб кетиши учун қатор ораларига дарҳол сув таралади.

Ҳ. ХОЛИҚОВ,
Ўзбекистон ССР Қишлоқ хўжалиги давлат-кооператив комитети сабзавот-полиз экинлари ва картошка ишлаб чиқариш ҳамда уруғчилик бошқармасининг бошлиғи, қишлоқ хўжалиги фанлари номзоди.

Ер—деҳқонларга

Учқўрғон райони хўжаликларининг деҳқонлари айни кунларда хайрли юмушлар билан банд. 8 мингдан зиёд оила қўшимча томорқа, 3 мингдан зиёд оила эса шахсий уй қуриш учун ер майдони олди. Бунинг учун деҳқонларга жами 1.700 гектардан зиёд ер тақсимланди. Районда пахта тайёрлаш плани 8 минг тонна қисқартирилиши ва пахта майдонларининг камайтирилиши ана шу хайрли ишга кенг йўл очди. Ҳозир қишлоқларда ишлар авжида: теплица ва парниклар қурилмоқда, мевали дарахт кўчатлари ўтқазилмоқда. Бултур район бўйича 700 минг туп сабзавот экинлари кўчати етиштирилган бўлса, жорий йилда фақат помидорнинг ўзидан қарийб 4,5 миллион дона кўчат етиштирилаяпти.

— Кўчат етиштириш фойдали иш,— дейди Учқўрғон районидаги «Ленинград» колхози бригадири М. Бозоров.— Бунда колхозчилар сифатли кўчат оладилар, биз эса даромадга эга бўламиз. Масалан, бу йил лимон сотиб 35 минг сўм даромад қилдик. Бунга сабзавот кўчатлари сотишдан тушадиган даромадни ҳам қўшиб ҳисобласак, ялпи даромад камида 200 минг сўмга етади. Ҳозир учта янги ҳандақ қазилаяпти, уларда ғўза чанғалоғидан фойдаланилади. Чанғалоқ чириётганда зарур даражадаги ҳарорат юзага келади. Шу тариқа баҳоргача керакли миқдорда кўчат етиштиришга эришилади.

СУРАТДА: соҳибкор Маҳмуджон Муродов лимон ҳосилини йиғиштирмоқда.

А. КОВТУН олган сурат. (ЎзТАГ).

Сара кўчат

Ўтган хўжалик йилида колхозимиз соҳибкорлари эл дастурхонига 4 минг 321 тонна турфа хил дармондори неъматлар тортиқ этишди. Бунда бригадамиз аъзоларининг ҳам муносиб ҳиссаси бор.

Коллективимиздаги 16 нафар колхозчининг аксарияти хотин-қизлар. 1,5 гектар майдонни ташкил этган иссиқхоналарда асосан кўчат етиштирилади. Ўтган йили 110 килограмм уруғ сепиб, хўжаликларга ҳаммаси бўлиб 10 миллион 500 минг дона кўчат сотдик. Бундан ташқари шаҳардаги истеъмолчиларимизга 9 минг 306 килограмм бодринг, 1 минг 989 килограмм шивит, 9 минг 376 килограмм бақлажон, 2 минг 310 килограмм қулупнай ва яна бошқа кўплаб неъматлар етказиб бердик.

Айни кунларда ҳам бригадамиз ҳар бир аъзосининг қўли қўлига тегмайди. Иссиқхоналаримизга помидорнинг «Перемуга», «Ҳадя», «Московский» навли, булардан ташқари 10 килограмм бақлажон, 3 килограмм «Тошкент неъмати» навли уруғларни сепиб қўйганмиз. Маълумки, гулқанд помидори кўчати асосан теплица хўжаликларида етиштирилади. Биз шу кунга қадар унинг аксарият қисмини расадлаб олишга эришдик. Яна 300 минг дона гулкарам ниҳоллари, 180 минг дона помидор кўчатини расадладик.

Ютуқлар ўзимизники. Бироқ ишимизда талай муаммолар ҳам борки, улардан сира ҳам кўз юмиш мумкин эмас.

Кўчат сара бўлсагина мўл ҳосил олиш мумкин. Тўғри, режалар бажарилаяпти, лекин қийинчилик билан. Иссиқхоналаримиздаги эски қувурларнинг ҳаммаси ҳам янгилари билан алмаштирилмади. 8 та ишком қурилди, бироқ улар ҳали ишга туширилгани йўқ.

Маълумки, иссиқхона шароитида кўчат етиштиришда маҳаллий ўғитнинг аҳамияти катта. Бу соҳада ҳам камчиликлар кўп. Нури вақтида келтирилмайди. Чиринди гўнгга тупроқ аралаштиришга мажбур бўлаяпмиз. Ҳолбуки бу билан ўзимизни ўзимиз алдаймиз. Ишни режалаштиришга жиддий эътибор берилиши, план аниқ бўлиши зарур. Ўтган 1989 йили анчагина гулкарам, июнь карами, помидор кўчатлари юлиб ташланди.

Ҳар бир мутахассис ўзининг зиммасига юклатилган ишни вақтида, сидқидил адо этиши керак. Ана шундагина бундай камчиликлар барҳам топади ва муваффақиятлар ортимиздан қувиб юради, деб ўйлайман.

Г. ЭРГАШЕВА,
Калинин районидаги Куйбишев номли колхоз парник хўжалиги бригадаси бошлиғи.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетида

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг Секретариати «Республика учун илмий кадрлар тайёрлашни кенгайтириш тўғрисида»ги масалани кўриб чиқди. Қабул қилинган қарорда кейинги йилларда Ўзбекистон ССРда илмий кадрлар, айниқса юқори малакали илмий кадрлар — фан докторлари тайёрлашга етарли эътибор берилмади, деб таъкидланади. Бу ишда система, планли негиз йўқ, мазкур иш халқ хўжалигини ривожлантириш эҳтиёжлари ва истиқболлари билан зарур даражада боғлаб олиб борилмаяпти, таркиб топаётган тенденциялар таҳлил этилмаяпти ва ишларнинг аҳволини ўнглаб олиш учун зарур тадбирлар кўрилмаяпти.

Бунинг оқибатида илм-фаннинг республика учун нуфузли бўлган бир қанча йўналишларида юқори малакали мутахассисларнинг етишмаётганлиги жуда сезилиб турибди. Олий ўқув юртларида фан докторларининг салмоғи 2,6 фоиз (418 киши), Ўзбекистон ССР Фанлар академияси системасида 7,3 фоиз (317 киши)-га баравардир. Фанлар академияси илмий муассасаларида фан докторлари ишлаши лозим бўлган 458 лавозимдан фақат 217 тасидагина фан докторлари ишлаяпти, Ўзбекистон ССР Халқ таълими, Олий ва ўрта махсус таълим министрликлари олий ўқув юртларидаги ихтисослашган кафедраларнинг 993 мудиридан фақат 206 нафари ёки 22 фоизи фан докторларидир.

Республика Министрлар Совети ва Давлат план комитети, Фанлар академияси, ихтиёрида ўқув юртлари бўлган министрликлар ана шу муҳим масалага эътибор беришмаётгани оқибатида илмий кадрларни танлаш ва тарбиялаш дастури яратилмаган, бу ўринда расмиятчилик билан ёндашиш устун бўлиб қолган. Академия раҳбарияти ўзининг қарамоғидаги институтларга ҳар йили докторантурага бор-йўғи 16-17 ўрин ажратилаётгани, бу ўринлар ҳам аллақачон ва шунчаки белгилаб қўйилган ихтисосликлар рўйхати бўйича ажратилаётганлигига муроса қилиб келмоқдалар. Ҳозирги беш йиллик планларида қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини механизациялаш, роботлар ва манипуляторлар, ҳисоблаш машиналарини математик жиҳатдан ва программавий таъминлаш сингари ижтимоий ишлаб чиқаришни интенсивлаштириш учун ҳал қилувчи аҳамиятга эга бўлган ихтисосликлар бўйича фан докторлари тайёрлаш назарда тутилмаган.

Министрлар Совети, Давлат план комитети, Фанлар академияси, Олий ва ўрта махсус таълим министрлиги мамлакатнинг етакчи илмий марказларида таълим олаётган ўзбекистонлик докторантлар жуда камайиб кетаётганлигидан ҳамда Иттифоқ органлари илмий кадрларни хорижга тажриба ўрганиш учун юборишга асосланмаган тарзда кам ўрин ажратаётганликлари муносабати билан ташвишланаётгани йўқ.

Буларнинг ҳаммаси, деб таъкидланади қарорда, илм-фанга ёш, ғайратли кучларнинг оқиб келиши анча камайишига, илмий кадрларни янгилаш жараёнининг секинлашувига олиб келди, илмий потенциалнинг қариш тенденцияси кўзга ташланмоқда. Ўзбекистон ССР Фанлар академияси системасида фан докторларининг ўртача ёши 60 га етди, академия институтларида ҳали 35 ёшга тўлмаган биронта ҳам фан доктори йўқ, 40 ёшга етмаганлар орасида эса бор-йўғи беш нафар фан доктори бор. Умуман республика бўйича ёши 50 га етмаган фан докторлари жами фан докторларининг бор-йўғи 14 фоизини ташкил этади.

Фан кандидатлари орасида ҳам ана шундай тенденция кўзга ташланмоқда, уларнинг ўртача ёши 46 га тенгдир.

Илмий кадрлар тайёрлаш муаммоси, деб таъкидланди қарорда, сиёсий аҳамият касб этди. Чунки Ўзбекистоннинг ижтимоий-иқтисодий тараққиёти суръатлари кўп жиҳатдан ана шу муаммоларнинг ҳал этилишига боғлиқдир. Мавжуд практика республика халқ хўжалигини олий малакали кадрлар билан тўлдиришда ёриб ўтишни таъминлашга, фан-техника тараққиёти суръатларидаги қолоқликни бартараф этишга қодир эмас. Вужудга келган аҳволни ўнглаб олиш учун зудлик билан чоралар кўриш, илмий кадрлар тайёрлаш системасида, айниқса олий малакали шундай кадрлар тайёрлаш системасида туб ўзгаришлар қилиш лозим.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг топшириғига кўра, Ўзбекистон ССР Министрлар Совети ва Давлат план комитети, республиканинг тегишли министрликлари ва идоралари СССРнинг Фан-техника давлат комитети ва бошқа Иттифоқ органлари билан биргаликда 1990 йилда планга қўшимча тарзда юзга яқин ёш олимни мамлакатнинг етакчи илмий-тадқиқот марказлари — СССР Фанлар академиясининг машинасозлик, физика, ер, СССР тарихи, давлат ва ҳуқуқ институтларига, Москва давлат университетига, Ленинград давлат университетига, Бауман номли Москва олий техника билим юртига, Медицина фанлари академиясининг таом институтига, кўз касалликлари, эпидемиология, микробиология институтларига, Бутуниттифоқ селекция-генетика институти, Бутуниттифоқ қидирув илмий-тадқиқот институтига, Ленин орденли Бутуниттифоқ экспериментал ветеринария институти докторантурасига ўқишга юборилиши билан боғлиқ бўлган масалалар ҳал этилганлиги ахборот учун қабул қилинди.

Қабул қилинган қарорда Ўзбекистон ССР Министрлар Совети, Давлат план комитети, Фанлар академиясининг президиуми, ВАСХНИЛ Ўрта Осиё бўлими, Олий ва ўрта махсус таълим министрлиги, Халқ таълими министрлиги ва Соғлиқни сақлаш министрлигининг республика учун илмий кадрлар тайёрлаш соҳасидаги иши қониқарсиз деб топилди. Мазкур ташкилотлар ишидаги жиддий камчиликлар сабабли Ўзбекистонда истеъдодли ёшларни аниқлаш, танлаб олиш ва ҳар томонлама қўллаб-қувватлаш дастури яратилмаган, фаннинг кўпгина энг муҳим йўналишлари кадрлар билан етарлича таъминланмаган, деб таъкидланди. Қарорда таъкидлаб ўтилганидек, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг тегишли бўлимлари мазкур участкага партиявий раҳбарликнинг, республика илмий кадрлари потенциалини кўпайтириб бораверишнинг яхлит системасини шакллантиришнинг зарур даражасини таъминламадилар.

Ўзбекистон ССР Министрлар Советига, Давлат план комитетига, Фанлар академиясига, Олий ва ўрта махсус таълим министрлигига, Халқ таълими министрлигига, Соғлиқни сақлаш министрлигига, бошқа министрликлар ва идораларга Ўзбекистоннинг иқтисодий, ижтимоий ва маънавий тараққиёти эҳтиёжлари ва шу тараққиёт истиқболларига узвий боғлиқ тарзда илмий кадрларни етиштиришнинг конкрет тадбирларини белгилаш ва амалга ошириш топширилди.

Республиканинг истеъдодли ёшлари орасидан мамлакатнинг етакчи илмий марказларига ва чет эл давлатларига ҳар йили муттасил докторантлар, аспирантлар ва стажерларни жўнатиб туришни бундан буён ҳам рўёбга чиқариш зарур, деб эътироф этилди.

Шу мақсадда Фанлар академияси президиумига (ўртоқ М. С. Салоҳиддинов), республика Олий ва ўрта махсус таълим министрлигига (ўртоқ Ш. О. Алимов) ҳамда илмий тадқиқот муассасалари ва олий ўқув юртлари бўлган бошқа министрликлар ва идораларга, ташқи ишлар министрлигига (ўртоқ С. О. Азимов) В. И.

(Давоми иккинчи бетда).

МУЛОҚОТ БОШЛАНДИ

26 февраль куни ЧССР президенти В. Гавел амалий ташриф билан Москвага келди.

Внуково аэропортида уни СССР Олий Совети раисининг биринчи ўринбосари А. И. Лукьянов, бошқа расмий кишилар кутиб олдилар.

* * *

Президент Номаълум солдат қабрига гулчамбар қўйди.

Шу куни СССР Олий Советининг Раиси М. С. Горбачев Кремлда В. Гавел билан учрашди. Тушдан кейин кенгайтирилган составда Совет-Чехословакия музокаралари бўлиб ўтди. Совет томонидан музокараларда В. А. Крючков, Ю. Д. Маслюков, Э. А. Шеварднадзе, Д. Т. Язов; Чехословакия томонидан ЧССР президентига ҳамроҳ бўлиб келган расмий кишилар қатнашдилар. Мулоқот натижасида СССР билан ЧССР ўртасидаги муносабатлар тўғрисида декларация қабул қилинди, декларация матбуотда эълон қилинади.

Э. А. Шеварднадзе билан Чехословакия ташқи ишлар министри И. Динстбир совет қўшинларини чехословакия территориясидан олиб чиқиб кетиш тўғрисидаги Совет-Чехословакия ҳукуматлараро битимини имзоладилар.

Чехословакия давлатининг бошлиғи шарафига совет раҳбарияти номидан зиёфат берилди.

(ТАСС).

ТИНЧЛИК ВА ДЎСТЛИКДА ЯШАЙЛИК

26 февраль куни Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми ва Министрлар Советининг месхети турклари вакиллари иштирокида қўшма мажлиси бўлди.

Мажлис қатнашчилари можароли вазиятлар юз берганлигини ва месхети турклари жам бўлиб яшайдиган ерларда аҳволни барқарорлаштиришга доир кечиктириб бўлмайдиган тадбирларни муҳокама қилдилар. Ўз тарихий юртидан ғайриқонуний равишда ва асоссиз кўчирилган месхети туркларини туб аҳоли самимий ва хайрихоҳлик билан қабул қилганлиги таъкидланди. Улар 45 йилдан ортиқроқ вақт давомида жумҳуриятимизда тенглар орасида тенг яшадилар ва меҳнат қилдилар. Месхети турклари жам бўлиб яшайдиган ерларда аҳволнинг беқарорлашуви тўпланиб қолган ва узоқ вақт ҳал этилмаган ижтимоий-иқтисодий муаммолардан, шунингдек ўзларининг ғаразли мақсадларига эришиш учун миллатлараро нифоқ келтириб чиқаришга интилаётган порахўр ва жиноятчи унсурларнинг қонунга зид хатти-ҳаракатларидан келиб чиққан.

Аҳволни барқарорлаштириш учун бундай шахсларга нисбатан қонунга мувофиқ ғоят қатъий қаттиқ чоралар кўриш, аниқ бир мақсадни кўзлаб мафкуравий иш юритиш, барча соғлом кучларни уюштириш, жумҳуриятимиздаги турли миллат кишиларининг дўстлиги ва ҳамжиҳатлигини мустаҳкамлаш зарур.

Қўшма мажлисда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари И. А. Каримов нутқ сўзлади.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми ва Министрлар Совети муҳокама этилган масала юзасидан қўшма қарор қабул қилдилар.

СССР Олий Совети номига мурожаатнома қабул қилинди.

(ЎзТАГ).

СССР ОЛИЙ СОВЕТИГА

СССР Олий Совети декларация қабул қилганлиги бутун совет жамиятига маълум бўлиб, унда бутун-бутун халқларни зўрлик билан кўчириб юбориш тажрибаси қораланади, уларнинг тарихий яшаш жойларига қайтиши эса сталинизм оқибатларини тугатишнинг асосий босқичи, деб эътироф этилади. Қрим татарлар, месхети турклари ва бегуноҳ азият чеккан бошқа халқлар мазкур қарорни қизғин маъқуллаб, миннатдорчилик билан кутиб олдилар. СССР Олий Советининг кўчириб юборилган халқларга нисбатан белгилаган чора-тадбирлари тезроқ амалга оширилишига бўлган истак уларнинг ўз тарихий жойларига кўчиш кайфиятини кучайтириб юборди.

Бундан фойдаланган бузғунчи кучлар ўз сиёсий мақсадларини кўзлаб, СССР Олий Совети гражданларнинг жўнаб кетишига тайёргарлик кўриш ва уни ташкил этиш масалаларини кўриб чиқаётгани ҳамда ҳал этаётганини инобатга олишни истамай, амалга оширилаётган ишлар хусусида муросасизлик муҳитини вужудга келтиришга уринмоқдалар, бундай хатти-ҳаракатлар билан аҳолини миллатлараро негиздаги тўқнашувларга гижгижламоқдалар, республикадаги ижтимоий-сиёсий вазиятни беқарорлаштирмоқдалар.

1989 йилнинг июнь ойида Фарғона областида одамларнинг қурбон бўлишига сабаб бўлган воқеа ва 1990 йилнинг 19-24 февраль кунлари Тошкент областининг бир қанча районларида юз берган тартибсизликлар миллатлараро можароларнинг ана шундай кўринишларига айланди. Ана шу тартибсизликлар чоғида шошилинч чора-тадбирлар кўрилгани туфайлигина одамлар қурбон бўлмади. Ҳозирги вақтда республикада миллатлараро кескинликка ва ана шу негиздаги можароларга йўл қўймаслик учун барча ишлар қилинмоқда.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми ва Министрлар Совети СССР Олий Советининг месхети турклари аҳолиси муаммолари билан шуғулланувчи комиссиясининг иши зарур даражада олиб борилмаётганлигини таъкидлаб, СССР Олий Советидан унинг фаолиятини жадаллаштиришни ва месхети туркларининг ота-боболари диёрига қайтиш тўғрисидаги азалий истаклари қондирилишига доир кўрилаётган чора-тадбирлар ҳақида мунтазам ахборот бериб боришини ўтиниб сўрайдилар.

Мазкур халқнинг ҳаётий муҳим муаммолари жуда қисқа вақт ичида ҳал этилиши унга нисбатан адолатни тиклашга ва Ўзбекистондаги ғоят кескин ижтимоий-сиёсий вазиятни барқарорлаштиришга, мамлакатимиз ва республикамизнинг айрим районларида содир бўлган фожиали воқеалар такрорланишининг олдини олишга имкон беради.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг раиси
М. ИБРОҲИМОВ.

Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг раиси
М. МИРҚОСИМОВ.

МУНОЗАРА ЎЧУН МАВЗУ

ДЕҲҚОН ҚАДРИЯТИ ҚАЧОН ТИКЛАНАДИ?

Республикамиз меҳнаткашларининг асосий қисми қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқариши билан шуғулланади. Ривожланиш қонунияти талабларига кўра, илм-фан, техника тараққий этиб борган сари аграр соҳада ишлаётганлар сони, қўл меҳнати қисқариб бориши керак. Бизда бунинг акси ўлароқ, аграр жабҳада меҳнат қилаётганлар ортиб бораяпти, қўл меҳнати деярли енгиллашаётгани йўқ. Ўзбекистоннинг иттифоқ, дунё миқёсидаги обрў-эътибори асосан қишлоқ хўжалигидаги натижалари билан ўлчанаяпти. Бошқа соҳаларда эса шуҳрат қозонгудай ўзгаришларни сезмаяпмиз. Босиб ўтилган йўлга назар ташласак, дунёни кийинтираётган, мамлакат аҳолисини ноз-неъмат билан таъминлаётган Ўзбекистон заҳматкашларининг меҳнати етарли даражада қадрланмаётганлигининг гувоҳи бўламиз. Турғунлик йилларининг ҳам, ҳозирги қайта қуриш даврида эса бир ҳовуч қонунбузар қонунбозларнинг «ғазаби»га дучор бўлганлар ҳам деҳқонлар эканлигини ўйласам титраб кетаман. Хайриятки, ҳақиқат, адолат бор экан. «Ўзбеклар иши» деган тамғани босиб минглаб одамларнинг ҳибсда сақланишига, миллат обрўсига, деҳқон обрўсига тавқи лаънат осилишига йўл қўйилмади. Ҳақиқат қарор топди. Ўзларини ҳокими мутлоқ билган, ҳеч ким билан ҳисоблашмай қўйган Гдлян ва Ивановлар қилмишлари ўз одил баҳосини топмоқда. Қўлларига кишан солиб олиб кетилган гуноҳсиз гуноҳкорлар ўз хонадонларига, иш жойларига қайтиб келишаяпти. Уларнинг мутлақо айбсиз эканлиги тан олинмоқда. Лекин қалбда қолган битмас жароҳатлар ўрнини ҳеч нарса боса олмайди, бунга ҳеч нарса малҳам бўла олмайди.

Адолатсизлик қурбони бўлган деҳқонлар қадр-қиммати, қадрияти қачон тикланади? Бу ўй менга кўпдан бери тинчлик бермай келарди. Яқинда матбуотда ўқиганим, — Навоий номидаги Ўзбекистон ССР Давлат мукофотининг таъсис этилганлиги анчадан буён ўйлаб юрган мулоҳазаларимни қоғозга туширишга туртки бўлди. Мазкур мукофотнинг таъсис этилиши ўзбек халқи учун катта ижобий воқеа. Оламга машҳур буюк аллома номидаги мукофот нишондори бўлиш — халқ меҳр-муҳаббатига сазовор бўлиш, деган гап. Адабиёт, санъат соҳасида Навоий мукофотидан ташқари Ўзбекистон Ленин комсомоли, Ҳамза, Ҳамид Олимжон, Ғафур Ғулом, Ойбек номидаги мукофотлар мавжуд. Ўзбекистонлик ижодкорлар, санъат ва адабиёт намояндаларининг меҳнати муносиб тақдирланаётир. Бундан жуда мамнунмиз.

Юқорида санаб ўтилган мукофотларнинг деярли барчаси зиёлиларга тақдим этилади. Бу билан шоир, ёзувчиларимиз, санъат аҳли меҳнатини камситмоқчи эмасман. Улар ажойиб асарлар яратганларки, шунга сазовор бўлишган. Мен айтмоқчи бўлган гап бошқа. Тасаввур қилинг, адибларимиз томонидан яратилган ажойиб асарларни одамлар бир пиёла чой устида ўзлари ёқтирган таомлар тановулидан сўнг ўқишга тутинишади. Дастурхонни тўкин қилаётган, шоирларга илҳом бераётган деҳқон меҳнати қадр топиши — эҳтиёж эмас, балки зарурият. Очиғини айтганда, қорин оч пайтида гап ҳам, куй-қўшиқ ҳам ёқмайди. Оч қорин билан тафаккурнинг такомилга етганини, буюк кашфиётлар қилинганлигини билмайман. Бу билан демоқчиманки, ҳаммамизни кийинтирадиган ҳам, туйдирадиган ҳам меҳнати ҳалол деҳқонлар эканлигини унутмайлик. Улар меҳнатини қадрлаб, қўлимиздан келганича эъзозлайлик.

Яна бир гап. Давлатимизни бошқариб келаётган раҳбарларимиз, парламентимиз қишлоқ хўжалиги ходимлари меҳнатини рағбатлантириш тўғрисида жиддий ўйлашмайди. Йилда бир марта бўладиган қишлоқ хўжалиги ходимлари кунида бир икки кишига хизмат кўрсатган унвон бериш билан чекланилади. Ҳолбуки, республикамизда фақат қишлоқ хўжалиги соҳасида ишлаётганларнинг асосий қисми, яъни бир неча миллион аҳолиси учун бу дарёдан бир томчидай гап. Адолат юзасидан айтадиган бўлсак, миллион-миллион қишлоқ хўжалиги ходимларига қараганда нисбатан озчиликни ташкил қилган санъат, адабиёт аҳлига кўплаб унвон, мукофотлар берилаяпти. Тасаввур қилинг: ёшгина йигит тор чертиб, икки марта дурустгина одамнинг тўйида хизмат қилиб берса, қараб турибсизки, учинчи куни у республикада хизмат кўрсатган артист унвонини олиб турибди. Ёки умри бино бўлиб бирор ролни қойилмақом қилиб ижро этолмаган, доимо саҳнада майда-чуйда кўринишларда қатнашиб келган артист пенсияга чиқадиган бўлиб қолганда «шу ҳам хафа бўлмасин» деб бирор унвон ёки мукофотга тавсия қилинади. Республика миқёсидаги давлат мукофотларига тавсия қилинган номзодларнинг ҳаммасига ёппасига мукофот берилганлигини ҳам кузатганмиз. Юзхотирлик, таниш-билишчилик, кўз кўзга тушганда уялиб қолмайлик, деган андиша қачонгача адолат мувозанатини бузади. Санъат ва адабиёт аҳлига сахийлик қилиб келаётган раҳбарият наҳотки деҳқонлар меҳнатини рағбатлантириш, қадрлаш тўғрисида ўйлашмаса?

Қадрият ҳақида бонг урамиз. Лекин унинг ўзани қайси томонга бурилганлигини, қай тарафга кўпроқ тош босаётганлигини кўра-била туриб сукут сақлаймиз. Бировлар «Мана қишлоқларда деҳқонларга хоҳлаганларича ер берилаяпти, бундан ортиқ эътибор, рағбатлантириш бўладими?» дейишлари мумкин. Йўқ. Ер тақсимоти рағбатлантириш ёки тақдирлаш бўла олмайди. Бу — ҳаётий зарурият. Деҳқон ерсиз яшай олмайди. У ўзига берилган бир парча ердан ҳам умум манфаати учун фойдаланади. Рағбатлантириш бутунлай бошқа тушунча эканлигини эсдан чиқармайлик. Бирон-бир артистни таништиргунингизча у олган унвонларни санаш учун бармоғингиз етмайди. Деҳқоннинг номини тилга олишга келганда эса «битта колхозчи-да» деб қўя қоламиз. Наҳотки, саратоннинг 45—50 даражада иссиғида тер тўккан, қишнинг қировли кунларида ҳам даладан, фермадан, теплицадан бери келмаган деҳқонни бирон-бир унвонга лойиқ кўрмасак? Уларни ҳамма вақт ҳам СССР Давлат мукофотига тавсия қилишга қодир эмасмиз. 20 миллиондан зиёд аҳолиси бўлган Ўзбекистондан бир йилда битта ёки иккита қишлоқ хўжалиги ходими СССР Давлат мукофоти нишондори бўлади. Бундан икки-уч йил аввал Тошкент области миқёсида Усмон Юсупов, Анастасия Чудная, Ризамат ота Мусамуҳамедов номидаги мукофотлар таъсис этилганди. Лекин мазкур мукофотлар ҳеч қандай ижобий самара бергани йўқ. Агар улар республика миқёсида таъсис этилса, нишондорларга бериладиган пул мукофотларининг миқдори оширилса, улар фаолияти кенг тарғиб қилинса нур устига аъло нур бўлур эди.

Давлат мукофотлари ва бериладиган имтиёзлар одамлар сонига қараб эмас, балки давлатга келтираётган фойдасининг миқдорига қараб тақсимлашни таклиф қилардим. Фалсафада базис ва устқурма деган тушунчалар бор. Буни бежиз келтираётганим йўқ. Биз кўп ҳолларда базисни, яъни моддий неъмат яратаётган деҳқонни четлаб ўтиб, унинг меҳнатини мадҳ қилаётганларга сахийлик қилаяпмиз. Шу масала юзасидан республикамизнинг атоқли қишлоқ хўжалиги арбобларининг фикр-мулоҳазаларни умумхалқ муҳокамасига қўйишни таклиф қилардим.

Балки кимлардир санъат ва адабиёт намояндаларига мукофот бериш учун асос бор, уларга бериладиган мукофотларга ажратиш учун маблағ мавжуд, деб айтишар. Деҳқончилик соҳасидаги мукофотларга маблағ ажратишга ҳам асос бор. Ўзбекистон давлатга ҳар йили катта миқдорда даромад келтираяпти. Лоақал ана шунинг озгина қисми деҳқонлар меҳнатини рағбатлантиришга ажратилса қандай яхши бўларди.

Колхозимиз меҳнаткашларини моддий, маънавий рағбатлантиришга дуруст эътибор қаратаяпмиз. Қарилик пенсиясига чиққан колхозчиларга хўжалик ҳисобидан қўшимча равишда 50 сўмдан бераяпмиз. Кўп болали оналар нафақа пулини 12 сўмдан 25 сўмга етказдик. Афғонистонда хизмат қилиб қайтган колхозчи ёшларга ҳар йили 300 сўмдан мукофот, турмуш қураётган йигит-қизларга эса хўжалик ҳисобидан 600 сўм тўёна берилади. Мутахассисларимизни ҳам эсдан чиқараётганимиз йўқ.

Хўжалигимиз саноат негизида ишлашга ўтган. Совутиш ускуналари бўлган махсус омборларимиз, консерва заводи, мўйначилик, мебель цехларимиз бор. Ана шу тармоқлар мутахассислари бўлиш истаги билан институтда ўқиётган талабаларимизга ҳар ойда колхоз ҳисобидан 90 сўмдан стипендия бераяпмиз. Дипломини олиб, ишга тушганидан кейин улар ер, бир йўла 5.000 сўм миқдорида қарз олаяптилар Улар икки йил давомида сидқидил меҳнат қилишса қарзнинг ярмидан кечамиз, яна икки йил давомида ишлаб чиқаришда ўзини кўрсатса қарзнинг ҳаммасини колхознинг ўзи тўлайди. Правлениенинг қарори билан ишлаб чиқаришда фаол қатнашиб, қарилик пенсиясига чиққанларга шахсий пенсия тайинлаганмиз. Уларга колхоз томонидан барча имтиёзлар яратиб берилади. Ҳар йили бир марта хўжалик ҳисобидан дам олишга бориб келади. Коммунал хизматлар ҳақидан озод қилинади. Буларнинг ҳаммаси колхозчиларимизнинг меҳнатига нисбатан қайтараётган жавобимизнинг бир бўлаги, холос. Уларни ҳар қанча қадрласак, ҳар қанча рағбатлантирсак ҳам озлик қилади. Агар деҳқон меҳнатини қадрлаб, уни тақдирлаш учун ўн сўм ажратсангиз, йил охирига бориб у ўн минг сўм бўлиб қайтади: деҳқон ўзига кўрсатилган ғамхўрликка ҳалол, сидқидил меҳнати билан жавоб қайтаради.

Бугунги ошкоралик, қайта қуриш ва демократия шароитида меҳнаткаш инсон қадрияти ўз ифодасини топиши, муносиб баҳоланиши жуда ҳам зарурдир. Чунки кўклам арафасида, қутлуғ ва машаққатли ишларга ўзини чоғлаб турган азамат деҳқонларимиз бунга юз карра лойиқ.

Рустам АКБАРОВ,
Тошкент районидаги Карл Маркс номли колхоз правлениесининг раиси, Ўзбекистон ССР халқ депутати.

Ўзбекистон қишлоқ хўжалик машинасозлиги ишлаб чиқариш бирлашмасида мукаммалаштирилган кўсак чуviш машиналари тайёрланди. Улардан фойдаланиш қулай: махсус мослама чанг ва чиқиндиларни тутиб қолади. Айни пайтда бу машиналар қуввати анча ошди. Уларни трактор ёки электр қуввати билан ишлатиш мумкин.

СУРАТЛАРДА: 1. Янги техника учун мураккаб қисмлар тайёрлаётган илғор ишчи Умида Исахўжаева. 2. УПХ-1,5«Г» кўсак чувиш машинаси.

М. НУРИДДИНОВ олган суратлар.

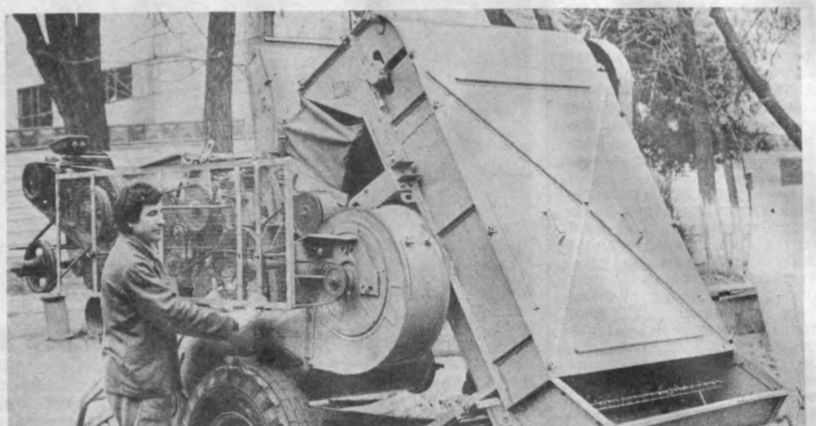

«СССРДА МУЛКЧИЛИК ТЎҒРИСИДА»ГИ ҚОНУН ЛОЙИҲАСИНИ ЎҚИБ

МУКАММАЛЛИК ЗАРУР

«СССРда мулкчилик тўғрисида»ги қонун лойиҳасининг ишлаб чиқилиши ва умумхалқ муҳокамасига қўйилиши социалистик ҳуқуқий давлатни барпо этишдаги муҳим қадамлардан биридир.

Мамлакат парламентида қабул қилиниши керак бўлган бу қонун социалистик давлатимизнинг иқтисодий ва сиёсий қудратини юксалтиришга, аҳоли турмуш фаровонлиги ҳамда ижтимоий фойдали меҳнат самарадорлигининг ҳуқуқий базасини мустаҳкамлашга хизмат қилади.

Лойиҳада мулк тушунчаси, унинг шакллари, мулк ҳуқуқининг ҳимоя қилиниши ва бошқа бир қанча масалаларга ойдинлик киритилган. Аммо шу билан бирга қатор ноаниқликлар бор. Бу камчиликларнинг бартараф этилиши қонуннинг аниқ ва пухта бажаришни таъминлашда ҳамда мулкдан оқилона фойдаланиш, уни тасарруф этишда, мулкий муносабатларни тартибга солишда қўшимча имконият яратади.

Лойиҳанинг 3-моддаси, 2-бандида «мулк соҳиби... ўз амри билан шу мол-мулкни бошқаради ва шу мол-мулкка нисбатан қонунга хилоф бўлмаган ҳар қандай ҳаракатларни амалга оширишга ҳақлидир», — дейилган. Лекин қандай ҳаракат, қай ҳолатда ва қайси қонунга хилоф бўлишлигини мулк эгаси қаердан билади? шундай экан уни тўлдириш — аниқлик киритиш лозим. 9-модданинг 2-банди (II бўлим)да шахсий мулк объектининг пайдо бўлиши кўрсатилган. Яъни: «Шахсий мулкни мустаҳкамлаш ва кўпайтириш гражданларнинг ижтимоий ишлаб чиқаришда қатнашишдан, ўз хўжалигини юритишдан оладиган даромадларини ҳамда кредит муассасаларга қўйган маблағларини, акциялар ва бошқа қимматли қоғозларни уларнинг мулкига айлантириш гражданлар мулкининг мерос бўлиб ўтиши билан таъминланади», дейилади. Лекин Ўзбекистон ССР Гражданлик кодексининг 24-моддасида мулкни ҳадя шартномаси орқали, яъни тортиқ қилиш йўли билан ҳам шахсий мулкка эгалик қилиш ҳуқуқи кафолати берилади. Бу турмушимизда жуда кўп содир бўладиган ҳолат. Ота-она, ака-укалар ўз мулкини бошқа бировга мерос тариқасида ўтказиш ҳуқуқига эга албатта. Бу муносабат қонун лойиҳасида аниқ кўрсатилиши лозим. Шунинг учун ҳам 9-модданинг 2-бандидаги «...гражданлар мулкининг мерос бўлиб...» деган сўзларидан кейин «ҳамда ҳадя тариқасида» сўзларини ёзиш мақсадга мувофиқдир.

13-модда ҳам таҳрирга муҳтож. 1-банднинг иккинчи қисмида «деҳқон хўжалигини юритиш учун ер бир умрлик мулк мерос қолдирилади ёки ижарага берилади», — дейилган. Агар ер бир умрлик мерос ёки ижара тариқасида мулк қилиб берилса, мулк эгаси вафот этгач шу ер, ундаги қурилмалар ва бошқа мулкий характердаги буюмлар тақдири нима бўлади? Меросхўрнинг эгалик ҳуқуқи қандай ҳолатда таъминланади? Шунинг учун ушбу моддадаги «бир умрлик» сўзи «абадий» сўзи билан алмаштирилиши лозим.

Лойиҳанинг 34-моддасида мулк эгасининг мол-мулкини тортиб олишга йўл қўйилмаслиги айтилган. Бироқ шу моддада «ССР Иттифоқи ва иттифоқдош республикаларнинг қонун актларида белгилаб қўйилган асослар ва тартибда давлат ҳамда жамоат манфаатларини кўзда тутиб амалга оширилади, мол-мулкни тортиб олиш етказилган зарарни қоплаш билан, ёхуд жиноят қилганлик учун жазо сифатида ёки маъмурий ҳуқуқбузарлик учун жазо тариқасида оширилиши ҳоллари бундан мустаснодир», дейилган. Бироқ ҳаммамизга маълумки, турғунлик йилларида, ундан кейин ҳам ҳуқуқ-тартибот органлари томонидан гражданларнинг озодлигинигина эмас, балки мулкий ҳуқуқларини ҳам асоссиз таъқиб қилиш ҳоллари кўп содир этилди.

Мамлакатимизнинг Асосий қонунида суднинг қонуний кучга кирган ҳукми билангина шахс айбдор, деб топилиши мумкин. Бу ҳолат мулк тўғрисидаги қонун лойиҳасида ҳам ўз аксини топиши керак. Шунинг учун ҳам 34-модданинг иккинчи банди «...ҳар қандай ҳолда ҳам суднинг қонуний кучга кирган ҳукми ёки қарори бўлмай туриб мулк эгасидан тортиб олиниши ёки унинг ўз мулкига бўлган эгалик ҳуқуқи чекланиб қўйилиши мумкин эмас», сўзлари билан ўзгартирилиши керак.

Т. САИДАҲМАТОВ,
Ўзбекистон ССР прокуратурасининг бўлим прокурори, адлия катта маслаҳатчиси.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетида

(Давоми. Боши биринчи бетда).

Ленин номли Тошкент давлат университетининг тажрибаси асосида кадрлар тайёрлаш ва мутахассисларни стажировкадан ўтказиш юзасидан чет эл илмий ва ўқув марказлари билан бевосита шартномалар тузишни таъминлаш вазифаси топширилди. Ўзбекистон ССР билан Ленинград шаҳри ва Ленинград области ўртасида иқтисодий, илмий-техникавий ва маданий ҳамкорликни ривожлантириш тўғрисидаги шартнома яратиб берган имкониятлардан ҳам кенг фойдаланиш лозим.

Докторантура, аспирантура ва стажировкага ўқишга юбориладиган номзодларни конкурс асосида, демократик вазиятда, кенг ошкоралик шароитида танлаш зарурлиги алоҳида таъкидланди.

Ўзбекистон ССР Министрлар Совети ва Давлат план комитетига фан докторлари тайёрлашни кенгайтириш ва истеъдодли ёшларни ўқиш учун марказга юбориш билан боғлиқ тадбирларни амалга ошириш учун маблағ қидириб топиш, зарур ташкилий масалаларни, шу жумладан докторантларни ўқиш чоғида уй-жой билан таъминлаш масалаларини кўриб чиқиш ва ҳал этиш тавсия қилинди.

Илм-фанда ворисийликни, мавжуд имкониятдан фойдаланиш самарадорлигини таъминлаш учун Фанлар академиясига ҳамда Олий ва ўрта махсус таълим министрлигига академиянинг етакчи олимларини асосий ишни олий ўқув юртларида муаллимлик билан узвий қўшиб олиб боришга ҳар томонлама жалб этишга оид тадбирлар системасини амалга ошириш вазифаси топширилди.

Ўзбекистон ССР Министрлар Совети ҳузурида илмий, инженер-техник ва бошқарув кадрларини тайёрлашга доир ишларни мувофиқлаштирувчи комиссияни тузиш ҳамда уни зарур кўрсатма ва фармойишлар бериш ҳуқуқи билан таъминлаш, Ўзбекистон ССР Фанлар академиясида, тегишли министрликлар ва идораларда, Қорақалпоғистон АССР Министрлар Советида ва халқ депутатлари область Советлари ижроия комитетлари ҳузурида комиссиянинг структуравий бўлинмаларини ташкил этиш зарур, деб топилди.

Кадрлар тайёрлаш миллий программасини тузиш ва уни амалга оширишга оид ишларни ташкил этиш, умумтаълим мактабидан бошлаб юқори малакали кадрларни аниқлаш, танлаш ва тарбиялаш усулларини вужудга келтириш комиссиянинг асосий вазифаси деб белгиланди.

Бундан ташқари комиссия зиммасига Улуғбек номли махсус фондни ташкил этиш ва ундан фойдаланиш масалалари билан шуғулланишни юклаш мўлжалланмоқда. Ана шу фонддан тушадиган маблағ истеъдодли ёшларга ёрдам беришга уларни ўқитишни, жумладан чет элларда ўқитишни йўлга қўйишга сарфланади.

Партия ва совет идораларига, оммавий ахборот воситаларига, «Ватан» жамиятига республика ва мамлакат аҳолиси орасида, чет давлатларда Улуғбек фондининг мақсад ва вазифаларини кенг тарғиб қилиш, уни ташкил этишда қатнашишга меҳнат коллективларини, айрим гражданларни, жумладан чет эл гражданларини жалб этишни рағбатлантириш вазифаси топширилди.

Истеъдодли болалар билан ишлашга ихтисослашган педагог кадрларни тайёрлаш, Ўзбекистонда иқтидорли ёшларни аниқлаш, танлаш ва тарбиялашнинг илмий-методик асосларини ишлаб чиқиш ва амалда синаб кўриш мақсадида Тошкент университети ҳузурида ўқув-илмий-педагогик комплексни ташкил этиш (мазкур комплексда психология-педагогика факультети — илмий лаборатория-лицей бўлади) ҳамда бунинг учун ёш физиклар ва математиклар республика интернат мактабини ТошДУ ихтиёрига ўтказиш мақсадга мувофиқ деб топилди. Министрлар Советига, Олий ва ўрта махсус таълим министрлигига ҳамда Тошкент давлат университетига тегишли топшириқлар берилди.

Қабул қилинган қарорда қишлоқ хўжалик фанлари соҳасидаги ишлар сира кўнгилдагидек эмаслиги айтиб ўтилди ва ВАСХНИЛ Ўрта Осиё бўлимида вужудга келган аҳволни тузатишга оид тадбирлар белгиланди.

ҲАР КИМ ҲАЁТДАН ЎРНИНИ ТОПСИН

Жиноят учун берилган жазо муддатини ўтаб қайтган кишиларнинг ижтимоий мослашиши муаммоларига бағишланган Бутуниттифоқ семинар-кенгаши Бухорода иш бошлади. Семинар-кенгаш ишида партия ва совет, ҳуқуқни муҳофаза қилиш органларининг раҳбарлари, СССР, Ўзбекистон ССР ва бошқа республикалар Ички ишлар министрликларининг вакиллари, область марказлари ички ишлар бошқармалари жиноятлар олдини олиш хизматларининг раҳбарлари, озодликдан маҳрум этилиш жойларидан қайтган кишиларнинг жамиятда ўз ўрнини топишига ёрдам бераётган диния вакиллари иштирок этмоқдалар.

Бухоро область ижроия комитетининг раиси Ш. К. Гатаулин ва Бухоро область ижроия комитети ички ишлар бошқармасининг бошлиғи, милиция генерал-майори В. В. Скоп, бошқа нотиқлар илгари судланган кишиларни ишга жойлаштириш муаммолари қандай ҳал этилаётгани тўғрисида, ижтимоий мослашиш область кенгашининг мақсад ва вазифалари ҳақида гапирдилар.

Семинар-кенгашда СССР Ички ишлар министрлиги жиноятлар олдини олиш бошқармаси бошлиғининг ўринбосари Н. И. Тарасенко нутқ сўзлади. У ушбу тадбирни ўтказиш учун айни Бухоро танланганлиги тасодифий эмаслигини таъкидлади. Бу ерда катта тажриба тўпланган ва судланган шахсларни ижтимоий жиҳатдан мослаштириш ва оғир жиноятларнинг олдини олишда янгича иш шаклларидан фойдаланилаяпти.

(ЎзТАГ).

УЙ-ЖОЙ ҚУРИЛИШИ МУАММОСИ

ҚИШЛОҚ АҲЛИГА КАМАРБАСТА

Республика партия ва ҳукуматининг «Колхозчилар, совхозларнинг ишчилари, гражданларнинг шахсий ёрдамчи хўжаликларини ва якка тартибда уй-жой қурилишини янада ривожлантириш тўғрисида»ги қароридан сўнг кўпчиликнинг томорқа олгани қувонарли ҳолдир. Қишлоқ меҳнаткашларига ер ажратилиши иморат солишга кенг имконият яратди. Лекин уй қуришнинг ўзи бўлмайди. Бинокорлик материаллари топиш ўткир муаммолигича қолмоқда. Деҳқон бу борада маслаҳатга, ёрдамга муҳтож. Сурхондарё областида ҳам якка тартибда уй-жой қурувчиларга ҳар томонлама ёрдам бериш бўйича бир мунча иш қилинаяпти. Хўжалик ҳисобидаги кооператив ва якка тартибда уй-жой қуришни мувофиқлаштириш область бошқармаси ташкил этилди. Унинг вазифаси, қишлоқ аҳлига қандай масалаларда ёрдам бера олиши ҳақида бошқарма бошлиғи Тўра Алимов билан суҳбатлашдик.

— Партиямиз қарорларида 2000 йилгача ҳар бир оилани уй билан таъминлаш бош вазифа қилиб белгиланган, — деди у. — Бу муаммо қанча тез ҳал этилса, шунча яхши. Областимизда ҳар бир оила ўз уйига эга бўлиши учун барча имконият ишга солинаяпти. Республика партия ва ҳукуматининг «Ўзбекистон ССРда якка тартибда уй-жой қуришни ташкил этиш ва бошқаришни янада такомиллаштириш бўйича тадбирлар тўғрисида»ги қарорига асосан областимизда кооператив ва якка тартибда уй-жой қуришни мувофиқлаштириш бошқармаси ўтган йил октябрь ойида ташкил этилганди. Шуни айтиш кераккки, бундай идоралар барча район ва шаҳарларда ҳам тузилган.

Асосий вазифамиз уй-жой муаммосини ҳал этишда халқ депутатлари Советларининг ижроия комитетларига кўмаклашишдир. Бу мақсад кооператив ва якка тартибда уй-жой қуришни ташкил этиш ҳамда уларни ҳар томонлама ривожлантириш негизида амалга оширилмоқда. Бу йил область бўйича шундай усулларда жами 460 минг квадрат метр турар-жой ёки 5 минг оилага уй қуриш режалаштирилган.

Томорқа олганлар турар-жой барпо этиш учун районлардаги бошқармаларга мурожаат қилишлари мумкин. Биз якка тартибда уй қурувчилар эътиборига арзонга тушадиган, маҳаллий шароит ва табиий иқлим ҳисобга олинган, пахсали, синчли ёки ғиштдан қуришга мўлжалланган иморатларнинг турли лойиҳаларини тайёрлаб берамиз. Уйнинг ҳажми, баландлиги, ғиштдан ёки пахса девордан тикланиши, усти нима билан ёпилиши айтилса бас. Буюртмачининг хоҳишига асосланиб лойиҳа тузамиз. Ҳужжатда уйни тиклашга қанча цемент, ёғоч-тахта, шифер, ғишт сарфланиши кўрсатилади. Лойиҳа тайёрлаш учун бир ойдан ошиқ вақт сарфланмайди. Ҳужжатларни бошқарма ходимлари район меъморчилик идораларида тасдиқлатишади. Лойиҳа учун бошқарма кассасига юқори органлар томонидан тасдиқланган таъриф бўйича хизмат ҳақи тўланади. У 130 сўмдан ошмайди.

— Бошқарма коллективининг вазифаси қурилажак уйнинг ҳужжатини тайёрлаб беришми ёки бошқа юмушлар билан ҳам шуғулланадими?

— Агар фақат уйнинг лойиҳаларини тайёрлаб бериш бўлганида бошқармаларни тузишга ҳожат йўқ эди. Юқорида айтиб ўтилганидек, иморатнинг ҳужжатлари орасида уй қурилишига қанча цемент, ёғоч-тахта, шифер сарфланиши тўғрисидаги рўйхат бўлади. У уч нусхада тайёрланиб, биттаси якка тартибда уй қурувчига берилади, иккинчиси савдо ташкилотига топширилади, учинчиси эса хўжалик ҳисобидаги бошқармада туради. Уй қурувчи шу ҳужжатга асосан бинокорлик материалларини базадан ёки магазинлардан харид қилади. Лойиҳа тайёрланмаган бўлса, бундай имконият яратилмайди. Мазкур тадбирнинг яхши томони шундаки, биринчидан, ҳамма навбат билан материал олади, иккинчидан бу соҳадаги турли суиистеъмолларга тўсиқ қўйилади.

Колхозлар ва совхозларда яшаётган аҳоли бинокорлик материалларини матлубот жамиятларига қарашли магазинлар ёки базалардан олишса, шаҳар, посёлкаларда истиқомат қилувчи оилалар эса «Сурхондарьялесьстройтопторг» улгуржи-чакана савдо бирлашмаси бўлинмаларидан харид қилишади. Шуни ҳам таъкидлаш кераккки, кооператив ва якка тартибда уй-жой қуришни мувофиқлаштириш область бошқармаси шу ташкилотларнинг фонди бўйича келадиган қурилиш материалларини ҳамма районга бир хилда тақсимлашни ҳам назорат қилиб туради.

— Маълумки, уй қуришга ҳамманинг ҳам қурби етавермайди. Бошқарма шу масалада одамларга бирон-бир ёрдам бера оладими?

— Уй қуришга барчанинг кучи, маблағи етмаслиги аниқ. Баъзи колхозчилар олти-етти йилда ҳам уйини тиклаб ололмаётганини биламиз. Иморат солишни истовчилар банкдан узоқ муддатли қарз олишлари мумкин. Аммо бу мураккаб жараён. Колхоз правлениесининг ер берилганлиги тўғрисидаги ва қишлоқ Советининг уни тасдиқловчи қарорлари, уйнинг лойиҳаси ва бошқа шунга ўхшаш ўндан зиёд ҳужжат талаб этилади. Уларни тайёрлаш учун ўн-ўн беш кун овора бўлишга тўғри келади. Шу масалада бошқармамиз ходимларига мурожаат қилинса-чи? Улар банкдан қарз олишни расмийлаштиришда уй қурувчига ҳар томонлама ёрдам беришади. Масалан, кимдир банкдан узоқ муддатга 10 минг сўм қарз олмоқчи бўлса, хизмат ҳақи учун бошқармамиз кассасига умумий сумманинг 0,02 фоизи миқдорида ёки 20 сўм тўлайди, холос.

Шунингдек, қурилиш кооперативлари ва бригадаларини ҳам тузаяпмиз. Яқинда «Ремстроймебельбыт» область трести ва унинг районлардаги бўлинмалари раҳбарлари билан маслаҳатлашиб, якка тартибда уй қурувчиларга ёрдам бериш ҳақида келишиб олдик. Улар иморат солувчиларга хизмат кўрсатишади. Биз эса бу коллективларни бинокорлик материаллари билан таъминлашга кўмаклашамиз.

— Ҳар бир янгилик дастлабки пайтда турли қийинчиликларга учрайди. Сизлар қандай муаммоларга дуч келаяпсизлар?

— Қийинчиликлар етарли. Область ва районларда бошқармалар тузилганидан кейин улар учун бино ажратиш анча қийин кечди. Транспорт масаласи ҳамон ҳал этилмаяпти. Бошқа областларда хизмат машиналари ажратилган. Бизда эса районлардаги бўлинмалар у ёқда турсин, ҳатто область бошқармаси ҳозиргача машина билан таъминланган эмас. Область ижроия комитетининг қарори чиққан бўлишига қарамай бу масала негадир пайсалга солиб келинаётир.

Яна бир муҳим масала. Нима учундир жамғарма банкининг область идораси планлаштирилган қарз пулини тўла ҳажмда ажратмаяпти. Масалан, 1989 йилда якка тартибда уй қурувчиларга 13,6 миллион сўм берилиши керак эди. Амалда эса 7,5 миллион сўм ажратилди, холос. Бу йил якка тартибда уй қурувчиларга қарз бериш учун 62 миллион сўм ажратилиши керак. Ўйлаймизки, жамғарма банкининг область бўлинмаси ўз вазифасини тўла бажаради.

Шу пайтгача ҳар бир район агросаноат уюшмаси тасарруфида лойиҳалаш гуруҳи фаолият кўрсатиб келди. Область ва районлардаги бошқармаларимизга ҳам шундай бўлинмалар жуда зарур. Тўғриси, уларни ташкил этиш қийин эмас. Мутахассислар ҳам топилади. Лекин бир йўналишдаги бўлинмаларни кўпайтирмайлик деган мақсадда район агросаноат уюшмаларидаги лойиҳачиларни бошқармамизга ўтказишни лозим топдик. Районлардаги кўп раҳбарларга ҳам таклифимиз маъқул тушди. Шундай тадбир кўриш ҳақида область ижроия комитети қарор қабул қилди. Аммо ҳанузгача Шеробод, Ленин йўли, Жарқўрғон ва Шўрчи районлари раҳбарлари бу ишда эътиборсизлик қилишаяпти. Ана шу муаммолар ҳал этилса, ишимиз янада ривож топади.

Суҳбатни У. НОРМАТОВ ёзиб олди.

Совет кишиси чет элда

Ўзбекистонлик мутахассислар гуруҳи раҳбари Бўстонқул Сайидқулов билан дастлаб Голландиядан қайтганидан сўнг бир кун ўтгач, учрашгандик. У киши сафар таассуротларини шу қадар завқ шавққа тўлиб, эҳтирос билан гапирдики, гўё дунёда Голландиядан кўра ажойиб диёр йўқмикан, деган хаёлга ҳам бордик.

Орадан маълум вақт ўтди. Ўзбекистон ССР қишлоқ хўжалиги давлат-кооператив комитетининг чорвачилик бошқармаси бошлиғи Б. Сайидқулов ўзининг илгариги ташвишларига кўникиб, қўмилиб кетгач, хорижга қилинган сафар ҳақида суҳбат қурдик. Мен нафосат, назокат мавзуидан йироқ соҳа саналмиш чорвачиликдан ўзича шеърият кашф этган бу одамнинг ҳар бир сўзини маҳлиё бўлиб тинглардим. Йўқ, бу ҳикояда ўз юртимизни камситиб, Голландияни улуғлаш сезилмади, аксинча жаннатмакон Ўзбекистонимизни эртанги кунда оламаро довруғ таратишига комил ишонч туйғуси уфуриб турарди. Азиз газетхон, келинг, сиз ҳам шу гурунгдан баҳраманд бўлинг.

ГОЛЛАНДИЯ—ЎЗБЕКИСТОН: ҳамкорликда ҳикмат кўп

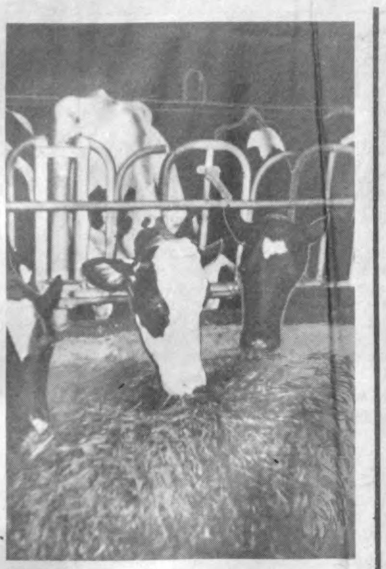

— Бўстонқул ака, Нидерландия диёри чорвадорлари билан ҳамкорлик ғояси қачон пайдо бўлди? Гуруҳингизда кимлар бор эди?

— 1989 йилнинг бошларида Ўзбекистон ССР Министрлар Совети раисининг биринчи ўринбосари И. Ҳ. Жўрабеков Ғарбий Европа мамлакатларига расмий сафар қилганида Голландиядаги қора-ола зотли моллардан республикамизга олиб келиш фикрига борган. Лекин бу қисқа муддатда дарҳол ҳал бўладиган юмуш эмасди, албатта. Республика агросаноат комплексининг бошқа раҳбарлари билан маслаҳатлашилгач, бу ишни амалга оширадиган махсус гуруҳ тузилди. Унга мен ва таржимондан ташқари Давлат ветеринария инспекцияси бўлим бошлиғи Эргаш Самуков, Арнасой районидаги Тимошенко номли совхоз бош зоотехниги Мамашариф Турғунов қўшилишди. Биз у ерга саёҳатчи сифатида ҳам, расмий намоянда бўлиб ҳам эмас, балки роса икки ой ишлагани бордик. Шу давр ичида 2.300 бош қорамол йиғиш учун мингдан зиёд фермер билан учрашдик. Уларнинг иш юритиш тарзи, ишлаб чиқариш технологияси билан танишдик, ўзимиз бевосита шу жараёнга қўшилиб кетдик. Голландияга қилинган сафар чоғида мен бобомиз Алишер Навоийнинг «Билмаганни сўраб ўрганган олим, орланиб сўрамаган ўзига золим» деган пурҳикмат каломини ич-ичимдан кўп бор такрорладим. Россия императори Пётр I жўлдур кийимда кемасозлик илмини ўргангани шу юртга келгани ҳам бежиз эмаслигига комил ишонч қилдим.

— Ўзимиз билган мол ўзимиз билган ўтни ейди. Яна қандай мўъжиза бўлиши мумкин? Нега уларда маҳсулдорлик биздагига қараганда юқори? Мутахассис сифатида фикрингизни айтсангиз.

— СССР халқ депутатларининг биринчи съездида машҳур ёзувчи Чингиз Айтматов айтган гап эсингиздами? Моҳир қаламкаш (дарвоқе у киши ҳам асли чорвадор) биз коммунистик жамият қуриш ҳақида гапириб юрибмиз-у лекин Европадаги қатор мамлакатлар коммунизм қанақа бўлишини амалда кўрсатиб қўйишди, деганди. Ўшанда ёзувчилар ҳам муболағага уста бўлишади-да, деб ўйлагандим. Голландиядаги ишлаб чиқариш механизмини кўрдим-у Чингиз оға бор гапни айтганига ишондим. Тўғри, у ерда хусусий мулкчилик ҳоким, лекин шу аснода ҳар бир моддий неъматнинг ўз эгаси бор. Чорвачилик фермери олинажак фойдага тўласинча ўзи соҳиб. Ишлаб чиқаришни механизациялаш, электрлаштириш, сув ҳайдаш, яйлов яратиш каби буюртмаларни хизмат қилиш соҳаси ходимлари чек воситасида бажариб кетаверадилар. Айни пайтда у жойнинг иқлим шароити ҳам айни чорвага мос. Эътиборимизни жалб қилган яна бир жиҳат: голландлар ҳар бир молга алоҳида муносабатда бўлишади. Биздагига ўхшаб минг-минг мол боқилаётган комплекслар уларга бегона.

— Ҳар бош сигирдан сут соғиш кўрсаткичлари ҳақида гапириб берсангиз.

— Бу кўрсаткич бутун Голландия миқёсида 6.750 килограммни ташкил этади. Айни пайтда йилига 12—14 минг килограммдан маҳсулот берадиган говмишлар борки, улар рекордчи жониворлардир. Мана шу суратдаги сигир бир кунда 46 килограммгача сут беради. Соғим у ерда икки маҳал.

— Агар ўша жойдаги масаллиқлардан тузилган емишни сигирларимизга берсак, сут кўпаярмикин?

— Аввало селекция ишини яхши ташкил этишимиз керак. Мен шу соҳадаги юмушлар йўлга қўйилса, Ўзбекистон говмишлари ҳам Голландиядагилардан қолишмайди, деб ўйлайман. Айни пайтда жонивор 1:1 нисбатдаги оқсил ва шакар моддаларига эҳтиёж сезиши лозим. Баъзан жойларда сафарда бўлганимда ҳайрон қоламан: айрим хўжалик раҳбарлари оз озуқа сарфлаб кўп маҳсулот олишга интилишади. Чорвадорлар емхашакнинг қувватини озуқа бирлигида ҳисоблашади. Лекин унинг сифати-чи? Масалан, биздаги силос билан Голландиянинг силосини солиштириб кўрайлик. Фермаларимизда молга берилаётган силоснинг ичидаги асосий қисми — дони бултур ёз-куз ойларида олиб қўйилган. Поялар эса 7—8 сантиметр узунликда қирқилган. У ёқда-чи? Маккажўхори поялари 7—8... миллиметр ҳажмда тўғралган. Ичи тўла дон. Ундай емишни сигирлар паққос туширишади. Бизда эса нишхўрд тўплаш учун махсус жойлар мосланган. Хорижий ўлкада ҳар мол ўртача 0,4 гектар озуқа даласига эга. Бизда ҳам бундан кам эмас. Ҳамма гап ундан қандай фойдаланишда.

— У ердаги манзара аниқ бўлиши учун шундай савол: ўртача бир фермада қанча сигирсоғар, қанча молбоқар ва яна қанча бошқа касб кишилари ишлашади?

— Ҳеч қанақа махсус молбоқару сигирсоғар йўқ уларда. Чорвачиликнинг барча юмушларини фермернинг ўзи бажариб кетаверади. Масалан, фермер Герлингиз хотини Павлина билан 35 бош сигирни парваришлайди. Ортиқча ишчи кучи ушлашни улар зарар деб ҳисоблайдилар. Ҳамма жараённи ўзлари бошқаришади. Бу оилага қарашли ҳар говмишдан йилига 8 минг килограммдан сут соғиш режалаштирилган. Гап шундаки, ана шу планни ошириб бажариш мумкин эмас. Сут мўлжалдан кўпайиб кетса, уни сотиш муаммоси туғилади. Шунинг учун ҳар бир фермага меъёр нуқтаси (квота) белгиланади. Ундан ошиб кетса, корхона жарима тўлашига тўғри келади.

Голландиядаги тартиб-интизом ҳақида гапиролмай туролмайман. Ана одобу мана муомала! Тўғри, одамлари серҳаракат, ишчан, юрган йўлида наф олишни ўйлашади, лекин ҳаммасининг иши кишининг ҳавасини келтирадиган даражада режали, қуюшқондан чиқиш йўқ.

— Голландиядан 2.350 бош қорамол Ўзбекистонга келтирилди. Улар республикамизнинг қайси хўжаликларига тарқатилди? Олис йўл босиб келган жониворлар ўзларини қандай ҳис қилишаяпти?

— Қора-ола зотли говмишларнинг 700 боши Тошкент областида, яна шунчаси Фарғонада, 750 боши Самарқанд, 200 таси Сирдарё области хўжаликларида боқилмоқда. Чунончи, Ғалаба районидаги «Ўзбекистон ССР 5 йиллиги» совхозида 600 бош, Фарғона областидаги «Ҳамзаобод» совхозида қарийб 400 бош қорамол асралаяпти. Самарқанд районидаги Улуғбек номли колхозда, Булунғур районидаги «Ўзбекистон Компартияси 40 йиллиги» совхозида ҳам Голландиядан келтирилган сигирлар мутахассислар назорати остида боқилмоқда. Шуни айтиш керакки, юқорида тилга олинган хўжаликлар, ҳар қанча намунали бўлишмасин, барибир зотдор моллар боқиш учун тўлиқ шарт-шароитга эга эмас. Мазкур юмуш куз охирида амалга оширилди. Озуқа ғамламаси у ердан келтирилган моллар талаби даражасида эмас. Ўз вақтида хўжаликларнинг раҳбарлари Голландиядан олиб келинган молларга рисолагидек шароит яратамиз деб Ўзбекистон ССР қишлоқ хўжалиги давлат-кооператив комитети раиси номига ёзма кафолот беришган. Лекин ана шу ваъда амалда тўла бажарилмаяпти. Шунда ҳам ҳар бош сигир кунига 20—23 килограммдан сут бераётганлиги кўпчиликни қувонтиради. Бу Ўзбекистон чорвачилигини мислсиз поғоналарга кўтариш учун имкониятлар битмас-туганмас эканлигидан далолатдир.

— Хўш, бу ҳамкорлик давом этадими?

— Ҳа, у ердаги «Ван дер Плюг» фермаси билан имзолаган шартномамиз изчилликни тақозо этади. Биз Ўзбекистон ва Фризлянд вилояти ўртасидаги муштарак жиҳатларни аниқладик. Молларни кўпайтириш жабҳаси самарали ҳамкорлик учун негиз бўлиши мумкин. Вилоят раҳбарияти одамларни бир-бирига яқинлаштириш ва куч-ғайратли ҳамкорликни ташкил этиш йўли билан барча бошланмалар яхши ривож топиши учун рағбат билдирмоқда. Биз сафаримиз охирлаганда ана шулар ҳақида келишиб олдик. Айни пайтда Ўзбекистонда эришилган натижалар ҳақида Голландиядаги касбдошларимизни хабардор қиламиз.

Суҳбатдош Ш. ЖАББОРОВ.

Кўчат ўтказиш икки ойлиги

ЯШИЛ ҚАЛҚОН

Ўзбекистоннинг қатор районлари кучли шамоллар, гармселлар, чанг-бўронларнинг ноқулай таъсирига дучор бўлаяпти. Айниқса Фарғона водийсининг ғарбий ва марказий қисмини, Бухоро воҳасини, Қашқадарё массиви, Мирзачўл ва бошқа ерларни тилга олиш лозим.

Кучли шамоллар баҳорда ерларнинг юза қатламларини қуритиб юборади, учириб кетади, пахта майдонларини кўмиб ташлайди. Бу чигитни бир эмас, бир неча марта қайта экишга мажбур этади. Шикастланган ниҳоллар келгусида суст ўсиб, ривожланишда соғлом туплардан орқада қолади. Улар мева тугиш даврига ҳам анча кеч киради. Натижада кам ҳосил беради.

Ёзда кўтариладиган гармселлар ғўзанинг ҳосил тугунчалари тўкилиб кетишига, келгусида ҳосилдорликнинг камайишига сабаб бўлади.

Кўчма қумлар воҳаларга яқин жойлашган ёки туташиб кетган ерларда шамоллар, бўронлар уларни майдонлар ва йўлларга учириб келади, каналлар, зовурлар ва ариқларни кўмиб ташлайди.

Фан ва амалиёт исботлаганидек, табиий-иқлим шароитлари ноқулай районларда иҳота дарахтзорларининг ташкил этилиши деҳқончиликда муҳим омил ҳисобланади. Улар шамоллар тезлигини сусайтиради, ҳавонинг ерга яқин қатлами ҳароратини маромга солади. Тупроқ юзасидаги намнинг буғланишини камайтиради. Муҳофаза қилинган ерларда ғўза ниҳоллари шикастланишдан, кучли шамолларда юлиниб кетишдан, қум ва чанглар билан кўмилишдан сақланади. Натижада уларда толаси сифатли ва мўл ҳосил шаклланади. Ўрмон минтақаларига эга хўжаликларда пахта, одатга кўра, гектар ҳисобига 4—5 центнер юқори бўлади. Масалан, 1986—1988 йилларда Фарғона областидаги «Қўқон» совхозидаги иҳота дарахтзорлари мавжуд ерларда ҳосилдорлик гектар бошига 35 центнерни, очиқ участкаларда эса 25,9 центнерни ташкил этди. Сирдарё областининг «Партия XXIII съезди» совхозида эса ҳар гектар майдондан тегишли равишда 34,2 ва 29,8 центнердан ҳосил олинди.

Афсуски, мавжуд барча муҳофаза дарахтзорлари юксак мелиоратив самарадорликка эга эмас. Бунинг боиси шуки, кўпчилиги қониқарсиз аҳволда.

Уларнинг ҳолати хўжаликлар ихтиёрига ўтказиб берилгандан сўнг айниқса ёмонлашиб кетмоқда. Сабаб — дарахтзорларнинг назоратсиз қолдирилишидадир. Колхозлар ва совхозлар ҳисобида ўрмон мелиоратори деган лавозим йўқ. Дарахтзорларда зарур тадбирларни амалга ошириш уёқда турсин, ҳатто суғорилмайди. Зараркунанда ва касалликларга қарши кураш чоралари кўрилмайди. Назоратнинг йўқлиги оқибатида дарахтларни ўзбошимчалик билан кесиш ҳолларига йўл қўйилмоқда. Нафақат алоҳида дарахтлар, балки ўрмон минтақалари ҳам йўқ қилиб юборилмоқда. Масалан, Фарғона областининг қатор районидаги 1975—1976 йиллардан бошлаб деярли барча хўжаликларда ўрмон минтақалари кесиб келинди. Шу давр мобайнида давлат иҳотазорлари (200 гектардан зиёд) йўқ қилинди. Каналлар ва йўллар чеккасидаги дарахтлар кесиб ташланди. Буларнинг ҳаммаси Фарғона областида 1957—1965 йиллардан буён бунёд этилган муҳофаза дарахтзорлари системасининг бузилишига олиб келди. Мана, бунинг оқибати: область ерлари ва экинзорлари муайян даражада зарарланиб, пахта ҳосили камайиб бормоқда. Масалан, Киров номли совхозда 1981 йилда ўрмон минтақаси йўқ қилиб юборилганди. Келгуси йили эса кучли шамол бу ердаги ғўза ниҳолларини бутунлай пайҳон этди.

Кейинги йилларда Фарғона областида майдонларнинг 30—80 фоизигача зарарланиши кузатилмоқда. Биргина 1987—1988 йилларда экинни қайта экишдан 8,4 миллион сўм миқдорида зиён кўрилди.

Иҳота дарахтзорларининг салбий жиҳатларидан бири улар кўпгина хўжаликларда алоҳида тарзда бунёд этилгани ёки бир-биридан узоқ масофада жойлаштирилганидир. Бундай қилинганда мўлжалланган мақсадга эришилмайди. Негаки, юксак муҳофаза моҳиятига эга бўлмайди. Хўжаликлар ўрмон минтақаларини бунёд этиш учун лойиҳага мувофиқ ер ажратмайдилар. Шунинг учун ҳам республикада тўлақонли муҳофаза дарахтзорига эга хўжаликлар кам.

Иҳота ўрмонларини яратиш планлари деярли ҳар йили бажарилмаяпти. Масалан, 1968—1970 йилларда белгиланган ишлар ҳажмини (6.850 гектар) ўрмон хўжаликлари 74,8 фоиз бажарди. 1971—1975 йилларда план 79,2, 1976—1980 йилларда 92,2 фоиз адо этилди. Иҳота дарахтзорларини бунёд этиш плани 1981—1985 йиллар давридагина бажарилди. Ўшанда кўчатлар ўтказиладиган майдонлар 5.300 гектар эди, холос. Областлар ўртасида иҳота дарахтзорларини яратиш ҳажмлари ҳам бир маромда тақсимланмасди. Бундай минтақалар Қорақалпоғистон АССРда (борйўғи 28 гектар) ва Хоразм областида (390 гектар) ниҳоятда кам. Ваҳоланки, мазкур регионда экология вазияти тиғиз аҳволда.

Ҳозирги кунда республикамиз колхоз ва совхозларида 36 минг гектарга яқин даладўсув минтақалари мавжуд. Бу қишлоқ хўжалиги ерларининг ҳатто 1 фоизини ҳам ташкил этмайди. Ваҳоланки, фан ва амалиётда исботланганидек, дарахтзорлар ҳайдаладиган майдонларнинг камида 2,5—3,5 фоизини ташкил этиши лозим. Шунга мувофиқ Ўзбекистон ССР Министрл[ар] Совети тасдиқлаган эрозия[га] қарши тадбирларда ҳеч бў[л]маганда 112 минг гектарда д[а]латўсув минтақаларини бунё[д] этиш мўлжалланганди. Афсу[с]ки, ҳозирги даражада кўч[ат] экиладиган бўлса, экинзорла[р]ни ҳимоя қилиш учун иҳо[та] дарахтларини яратиш 40 йил[га] чўзилиб кетиши мумкин.

Пахта ҳосилдорлигини ка[ма]йтирмаган ҳолда чигит эки[л]адиган майдонларни қисқар[]тириш йўлидан борилаётга[н] шу кунларда ўрмон мелиора[]цияси ерлар унумдорлигин[и] оширишда катта роль ўйнаш[и] шубҳасиздир. Шунга қарама[с]дан кейинги йилларда Ўзбе[]кистонда ўрмонларни парва[]риш қилишга етарли эътибо[р] берилмаяпти. Ўзбекисто[н] ССР қишлоқ хўжалиги дав[]лат-кооператив комитетид[а] ҳам, унинг жойлардаги бўлин[]маларида ҳам ўрмон мелио[]рацияси бўйича тадбирларн[и] режалаштириш, ташкил этиш ва маблағ билан таъминлашга жавоб берадиган хизматлар йўқ. Бу борадаги ишлар тўх[]таб қолганига анча бўлди.

Тўғри, баъзи областларда дарахтзорларни парвариш этиш масаласи ўртага қўйилмоқда. Чунончи, халқ депутатлари Фарғона область Совети ижроия комитети иҳотазорлар барпо этишни илмий асосланган алмашлаб экишни ўзлаштириш билан узвий боғлаб олиб бориш таклифларини кўриб чиқди. Бироқ ўрмон мелиорацияси бўйича белгиланган тадбирларга ҳалига қадар маблағ ажратилмаган. Структуравий-ташкилий масалалар ҳам ҳал этилгани йўқ.

Республикада ўрмон дарахтларини парвариш қилишда ана шундай аҳвол рўй беришига сабаб шуки, нафақат хўжаликларда, балки агросаноатни бошқариш бўлинмаларида ҳам бу иш моҳиятига етарли баҳо берилмаяпти.

Мелиоратив тадбирларни амалга ошириш масалалари бевосита иш жойларида ҳал қилинмас экан, шамоллар тупроқнинг энг унумдор қатламини учириб, каналлар ва йўлларни қумга кўмиши, экинзорларга шикаст етказиши давом этаверади, биз нафас олаётган ҳаво ифлосланаверади.

А. КАЙИМОВ,
Ўрта Осиё ўрмон хўжалиги илмий-тадқиқот институти директорининг илмий ишлар бўйича ўринбосари, қишлоқ хўжалиги фанлари номзоди.

А. МОЛЧАНОВ,
институтнинг иҳота дарахтзорларини парвариш қилиш сектори мудири, қишлоқ хўжалиги фанлари доктори.

ФАҚАТ ҒАЙРАТ БИЛАН ИШ БИТМАЙДИ

Андижон областининг механизаторлари ер ҳайдовчи ва экиш техникасини муддатидан илгари ремонт қилиб қўйишди. 2,4 мингта сеялка, 5,5 мингта ҳайдов трактори, бошқа машина ва механизмлар экин мавсумига шай бўлиб турибди.

— Ички резервларни самарали равишда излаш муваффақиятимиз негизи бўлди, — дейди ишонч билан область агросаноат техникасининг мутахассиси Х. Датхабоев. — Эҳтиёт қисмларнинг етишмаслиги натижасида устахоналар ва ремонт ишлаб чиқариш корхоналарида етишмаётган қисмларни тиклашни йўлга қўйишга мажбур бўлдик. Масалан, Жалолқудуқ ремонт ишлаб чиқариш корхонасида сирланган симларни тиклаш, электр двигателлар ва генераторлар, шунингдек насосларни ремонт қилиш йўлга қўйилди. Шаҳрихон ремонт заводи коллективи эса ҳайдов тракторлари тормоз барабанларини тиклашга ўрганди.

Ремонтчилар қўлларидан келган барча ишларни қилишади албатта, лекин кўп ишларни амалга оширишга қурблари етмайди. Чунончи, колхоз устахоналари шароитида трактор подшипниклари, Т-4А тракторларининг картерлари ёки тормоз барабанларини қандай қилиб тиклаш мумкин.

Ремонтчиларнинг ташаббусларини фақат қўллаб-қувватлаш мумкин. Лекин республикадаги кучли машинасозлик корхоналарининг коллективлари биргина ғайратнинг ўзи билан узоққа бориб бўлмаслигини қачон тушунишаркин? Эҳтиёт қисмларни кўплаб ишлаб чиқаришни йўлга қўйиш вақти келди, ахир. Тракторлар далаларда бекор туриб қолмаслиги учун бор имкониятларни ишга солиш керак.

К. НИЗОМОВ,
ЎзТАГ мухбири.

ХОНАДОН ИМКОНИЯТИ

Ленин номли совхоз директорининг қабулхонаси одамлар билан гавжум. Бир пайт Эгамқул ака Мавлонов кириб келди. Ҳамма ўрнидан туриб, иззат-икром билан қаршилади. У киши асли Фориш районидаги Қорабдал қишлоқ Советидаги Ойтамғали қишлоғидан. Бундан 31 йил муқаддам оиласи билан чўлга келди. Аниқроғи, Янгиер районидаги «Дружба» совхозини макон тутди. Ҳаракатчанлиги, ташкилотчилик билан кўзга ташланган йигитни пахтачилик бригадаси бошлиғи этиб қўйишди. Беш йил бригадирлик қилиб, оқ олтиндан баракали хирмон кўтара бошлади. Кейинчалик «Фарғона» совхозида бригадир, агроном вазифаларида ишлади. Ҳамма жойда ўзига топширилган вазифани кўнгилдагидек бажарди.

1970 йили Эгамқул ака оиласи билан Дўстлик районидаги Ленин номли совхозга кўчиб келди. Дастлаб гидротехниклик қилди. Икки йил бўлим бошлиғи бўлиб ишлаб, уста пахтакор эканлигини амалда исботлади. Кейин полизчилик бўлимига бошчилик қилди.

Эгамқул ака Мавлонов пенсияга чиққунга қадар ишлаб чиқаришнинг турли жабҳаларида ҳормай-толмай меҳнат қилди. Унинг ўрнида бошқа киши бўлганида ҳозир иссиқ кўк чойни қайтариб қарилик гаштини суриб ўтираверишн мумкин эди. Лекин табиатан ишчан, серғайрат Эгамқул ака кексаликка тан бермаяпти. У доимо ҳаёт қайнаётган жойда, одамлар орасида.

Одам қайси ишнинг этагини тутмасин меҳр-эътиқод билан жон куйдириб меҳнат қилсагина бири икки бўлади. Тупроқ олса олтинга айланади.

Эгамқул ака совхоз билан шартнома тузди. Ўғиллари Асад ва Раҳматулло билан ўтган йилнинг баҳорида молхона қуриб олишди. Шартномага кўра совхоз Мавлоновлар оиласини етарли миқдорда омухта ем билан таъминлаб турадиган бўлди. Сотиб олинган 15 та соғин сигир ва 3 та ҳўкиз рисоладагидек парвариш қилинди.

Ҳа, Эгамберди Мавлонов хонадонида шахсий ёрдамчи хўжалик жадал ривожлантирилаяпти. Бунда умр йўлдоши Момохол она, келини Боғдошнинг ҳам ҳиссаси катта.

Мавлоновлар ҳозир кунига 130—140 литрдан серқаймоқ сут топширишаяпти. Унинг хонадонида бўлганимизда оила аъзоларининг шахсий ёрдамчи хўжаликни ривожлантиришдаги шижоатига тан бердик. Айтайлик, бундан бир йил аввал совхозда 25 нафар ишчи-хизматчи хонадонларда етиштирилаётган сутни йиғиш билан машғул бўлса, энди бунга чек қўйилди.

Меҳнаткаш хонадонида ёруғлик, шукуҳ, шундайгина сезилиб турибди. Кўп хонали ойнаванд, озода уй ёнгинасида енгил автомашина. Рўзғор учун зарур нарсаларнинг ҳаммаси муҳайё. Беихтиёр «Меҳнатдан келса бойлик, турмуш бўлар чиройлик» деган нақл эсга тушади.

Эгамқул аканинг бўрдоқи боқиш тажрибаси ҳам ибратли. Ўтган йили бўрдоқига боқилган 5 та ҳўкиздан бирининг тирик вазни 1 тоннадан ошибди. Афсуски, кўпгина хўжаликларда бўрдоқиларнинг ўртача тирик вазни аранг 400 килограммга етади.

Эл дастурхонини чорвачилик маҳсулотлари билан мўл-кўл қилишдек хайрли ишга қўл ураётган олий ҳиммат кишиларга ҳамма томонлама ёрдам беришимиз керак.

Т. СОЙНАЗАРОВ,
СССР Журналистлар уюшмасининг аъзоси.

ЧЕТ ЭЛЛАРДА

ВОҚЕАЛАР • ХАБАРЛАР • ФАКТЛАР • ШАРҲЛАР

СОВЕТ ҚЎШИНЛАРИ ЧССРДАН ОЛИБ ЧИҚИЛАДИ

ПРАГА. (ТАСС). Совет қўшинлари ЧССРдан олиб чиқиб кетила бошлайди. Бу тадбирни танк дивизиясининг қисмлари ва бўлинмалари бошлаб берадилар. Шу кунларда икки мамлакат ўртасида тасдиқланган битимга мувофиқ қўшинлар уч босқичда олиб чиқиб кетилади: биринчи босқич 31 майда, иккинчи босқич 1990 йил охирида ва учинчи, якунловчи босқич 1991 йилда тугалланади.

Чехословакия томони қўшинларни олиб чиқиб кетиш билан боғлиқ муаммоларни тушунмоқда. Кеча жамоат ҳавфсизлиги область ҳизматининг гражданларга ва транспорт воситалари ҳайдовчиларига қўшин колонналари ўтиши муносабати билан Шимолий Моравий области йўлларида тартиб ўрнатилиши, Чехословакия ва Совет йўл кўрсатувчиларининг кўрсатмалари бажарилиши тўғрисидаги мурожаатномаси эълон қилинди.

СЪЕЗД ЎЗ ИШИНИ ЯКУНЛАДИ

ХЕЛЬСИНКИ. (ТАСС). Бу ерда ўз ишини якунлаган Финляндия Коммунистик партиясининг XXII съезди бир овоздан мамлакатда янги сиёсий партия — сўл кучлар иттифоқини тузишни маъқуллади. У коммунистлардан ташқари Финляндия халқи демократик иттифоқи ва Финляндия хотин-қизлари демократик иттифоқининг аъзоларини ҳам бирлаштирди. Иттифоқнинг таъсис съезди шу йил 28 апрель куни Хельсинкида очилади.

Съезднинг якунловчи ялпи мажлисида қабул қилинган сиёсий резолюция матнидан шу нарса кўриниб турибдики, сўл кучлар иттифоқининг тузилиши Финляндия Коммунистик партияси фаолиятининг тўхтатилишини англатмайди. Компартияга аъзолик, унинг бошланғич ва округ ташкилотлари сақланиб қолади. Аммо 1991 йилдан бошлаб Финляндия Коммунистик партияси аъзоларининг бадалларини йиғишни тўхтатиш мўлжалланмоқда.

Съездда 30 кишидан иборат Финляндия Коммунистик партияси Марказий Комитети сайланди. Шундан кейин бўлиб ўтган Марказий Комитет пленумида Марказий Комитетнинг Сиёсий бюроси сайланди. Х.-М. Таммисола партиянинг раиси бўлди.

Тинч океани ҳавзаси мамлакатларида денгиз тошбақаларининг қирилиб кетишига қарши амалий чоралар кўрилмоқда. Япониядаги йирик океанариум директори Итару Утида бу ҳаракатга бошчилик қилмоқда.

СУРАТДА: профессор И. Утида гуруҳининг аъзолари ноқулай экологик шароитда қолган денгиз тошбақаси тухумларини қирғоқдан йиғиб олмоқдалар. Улар махсус жойда очирилади, сўнг тошбақалар денгизга қўйиб юборилади.

ТАСС фотохроникаси.

Миллий яраш комитетининг мажлиси

София. ТАСС мухбири Игорь Мишакин хабар беради: агар БХР Давлат Кенгаши ва Министрлар Кенгаши конституцияда белгилаб қўйилган меҳнат қилиш, уй-жой, эркин исм танлаш ҳуқуқларини, виждон ва эътиқод эркинлигини тиклаш борасида чора-тадбирлар кўришмаса, мамлакатда миллатлараро нифоқ кучайиши ҳавфи пайдо бўлади. Ана шу ҳуқуқ ва эркинликлар поймол этилган эди. БХР Давлат Кенгашининг раиси П. Младеновга йўллаган очиқ хатида миллий яраш комитети ана шуни маълум қилди.

Мактубда Болгария ҳукуматининг мамлакатдан турк миллатига мансуб озчиликни қувғин қилиш кампанияси оқибатларини чеклаш тўғрисидаги 1989 йил 14 декабрь қарори амалда бажарилмаётгани таъкидланади. Кўпгина районларда маҳаллий маъмурлар Туркияга жўнаб кетаётган ёки жўнаб кетиш ниятида бўлган болгар гражданларининг мулкий ва меҳнат муаммолари ҳал этилишига тўсқинлик қилишмоқда. Нотўғри миллий сиёсат вужудга келтирган можароли вазият чуқурлашиб бормоқда. Марказий маъмурлар сайлов арафасида обрўни йўқотиб қўйишдан хавфсираб, воқеалар ривожини маҳаллий идоралар назоратига ўтказганликлари таъкидланади. Ҳамон миллий адоват муносабати билан вужудга келган кескинликни бартараф этиш мақсадида ваъда қилинган комиссияни тузмаган ҳукуматнинг сусткашлиги айни шу билан изоҳланади.

Мактубда таъкидланадики, «вужудга келган вазиятда ҳокимият марказий органларининг фаолиятсизлиги мамлакатни янги ҳалокат ёқасига ва халқаро миқёсда яна яккаланиб қолишга олиб келиши мумкин».

Бу оқибатларнинг олдини олиш учун БХР халқ кенгашида БХРнинг болгар бўлмаган гражданлари исмлари тўғрисидаги ҳақиқий демократик қонун кечиктирмай қабул қилиниши зарур. Бу қонун «одамларга улардан жинояткорона тортиб олинган ҳуқуқларини» қайтариб берган бўлур эди.

ХАЛҚ АНЪАНАЛАРИ

НАВРЎЗ НАВОСИ — КЎНГИЛ ДАВОСИ

Халқ байрамлари ва маросимларининг партия ва ҳукуматимиз томонида қайтадан тиклашга доир тадбирларини бутун жумҳуриятимиз аҳли миннатдорлик билан кутиб олмоқда. Ўзбекистон Компартияси Марказий Қомитетининг идеология комиссияси бир неча муҳим масалалар қатори халқ байрамлари ва миллий маросимларни, жумладан Наврўз байрамини оммавий нишонлаш чорасидаги режаларни белгилади. Қандай яхши. Азалий халқ байрами — Наврўзни чинакамига, катта ҳозирлик кўрилган ҳолда кутиб олмоғимиз зарур.

Муҳаммад ибн Мусо ал-Хоразмийнинг эралар ҳақидаги рисоласини ўқир эканмиз, қизиқ мисолга дуч келдик. Байтул муқаддасдаги диний маросимлар унинг вақти билан боғлиқ бўлган экан. Абу Райҳон Беруний «Ёдгорликлар»ида ҳам Наврўз ҳақида эътиборли гаплар қайд этилган. Она тилимизга тамал тоши қўйган мутафаккир шоир Маҳмуд Қошғарийнинг «Девони луғатит турк» асарида ҳам Наврўз ҳақида дилбар сатрлар учрайди. Шарқнинг яна бир латиф алломаси Юсуф Хос Ҳожиб «Қутадғу билик» — (Саодатга бошловчи билим) куллиётида «Шарқдан эсган насим оламни безаш учун жаннат йўлини очади, ерга кифор тўкилади» деб лутф этган. Фалсафий мушоҳадага бой, ўткир сатрлар соҳиби Умар Хайём ўз «Наврўзнома»сида тириклик қўшиғи Наврўз ҳақида ўтли мисралар битган. Абулқосим Фирдавсий ўзининг «Шоҳнома» асарида Наврўз ҳақида қайд этган бебаҳо фикрлар асрлар оша халқ қалбида яшаб келмоқда. Бундай илғор фикрларни Носир Рабғузийнинг «Қиссаи Рабғузий», Саъдий Шерозийнинг «Гулистон», Лутфий, Жомий, Навоий, Фурқат, Завқий ва бошқа улуғ қалам аҳллари ижодида ҳам кузатиш мумкин.

Мавлоно Муқимийнинг:

Навбаҳор очилди гуллар,
сабза бўлди боғлар,
Суҳбат айлайлик, келинглар,
жўралар, ўртоқлар.
Хуш бу маҳфилда тириклик улфату
аҳбоб ила,
Ўйнашиб, гоҳи табиатни
қилайлик чоғлар —

каби ўйноқи, жўшқин мисралари кимга ёқмайди. Ёки бўлмаса Хуршиднинг:

Чун келди баҳор ойи юз очди бу дам
наврўз,
Кўк майсалар устига еткурди қадам
наврўз,
Завқ ила тўлиб диллар,
уйғонди бутун гуллар,
Хуш иси ҳавоси-ла хўп келди
шинам наврўз—

деган қанотли сатрлари қанчалар завққа тўлган.

Улуғ Октябрь инқилобидан сўнг Наврўзни тараннум этган шоирларимиз ҳам бир талай.

Наврўзда майсалар ердан бош кўтаради, қўй-қўзилар яйрайди, сувлар илийди. Тоғдан эсган шабада танимизга ҳузур бағишлайди. Боғ-роғлар, хиёбонлар, майдонлар, кўчалар, қир-адирлар, тоғ-тошлар ям-яшил либосга бурканади. Боғбонлар, омилкор деҳқонлар, чорвадорлар, соҳибкорлар баҳорги юмушларни бошлаб юборадилар. Борлиқ, барча тириклик ҳаракатга келади. Қиш кўрпасини олиб ташлаб, уйқудан уйғонган маҳлуқоту мавжудот, наботот турлари яшаш учун кураш бошлайди.

Наврўз аслида оламни яшнатишдир. У баҳорги кўкламнинг гули райҳонлар, кашничнозвойлар, турфа гиёҳлар экиладиган, дов-дарахт кўчатлари қадайдиган пайтига тўғри келади.

Яқинда матбуотда республикамизнинг бир гуруҳ боғбонлари, соҳибкорлари, ўрмончилари юртимизни яшил либосга буркайлик, дея даъват қилдилар. Қани энди, наврўзнинг шодон дамларигача ҳар биримиз кўчат ўтқазиб, дилимизни, элимизни чоғ этсак. Ўтган кун қайтмайди, борига барака дейдилар-ку! Шундай экан, имкониятдан мумкин қадар унумли фойдаланмоқ зарур. Бир йиллик ризқи- рўзимиз Наврўз арафасида бошланган хайрли ва баракали ишимиз билан якунланади.

Наврўзнинг ажойиб бир ҳикмати борки, унда атроф муҳити орасталанади. Ариқ, зовурлар тозаланади, ҳовли-боғлар тартибга келтирилади. Кўчалар, майдонлар, ҳовлилар тозаланади. Гўё дилимиздан ғубор аригандай бўлади.

Наврўзда меҳр ҳам уланади. Ёшлар ота-оналарини, қарияларни, мўътабар ва азиз зотларни бориб кўрадилар. Совға-саломлар ҳадя этадилар. Бемор кишиларнинг ҳолидан хабар оладилар. Аслида бу удумлар миллий одат тусини олган бўлиб, одоб маданиятининг ёрқин намунаси. Унга, айниқса Наврўзда қатъий амал қилинади. Бу чинакам тарбия мактаби ҳамдир.

Наврўз илк ўз ишини баҳор фасли, ҳаётбахш кўкатлар билан боғлайди. Узун қиш ҳориб, чарчаб, толиқиб қолган кимса бир олам қаноат ила Наврўзга етиб келиб, руҳияти тетиклашиб, оёққа туриб кетади. Наврўзнинг хосияти ана шунақа. Шунинг учун ҳам бу кунни сабрсизлик билан кутиб, бир неча ой олдиндан унга тайёргарлик бошлайдилар. Хонадонлар буғдой ундириб, унинг яшил майсасидан сумалак тайёрлашади. Бу тансиқ таомнинг пишириш жараёни қизиқ кечади. Катталар бош-қош бўлишадилар. Кечаси билан ухлашмасдан сумалак пиширишнинг гашти ўзгача... Ёшлар қозон атрофида гирдикапалак бўлишади. Тайёр бўлган сумалак хонадонларга тарақатилади. Кимнинг пиширган сумалаги ширину кимники... унга баҳо беришадилар. Ахир шунда элимизнинг иттифоқлиги, дилига эзгу ниятни тўкканлиги намоён эмасми?! Бу чинакамига аҳиллик намунаси.

Кисровий ва Масъудийларнинг гувоҳлик беришича, Наврўзни байрам қилиш чоғида дастурхонга қўйиладиган таомлар бирма-бир санаб берилади. Чунончи, буғдой, арпа, сули, маккажўхори, нўхат унидан ёпилган нонлар қўйилади. Бундан ташқари яна дастурхонга 7 хил дарахт шохидан намуна келтириб қўйилган. Улар: мажнунтол, зайтун, ёнғоқ, беҳи, анор, бодом, пистадир. Шулар қаторида қатиқ, сут, пишлоқ, тухум, балиқ ва ёниб турган шамлар қўйилган. Булардан ташқари, турли ўсимлик баргларига «кўпайсин», «кўпаяди», «бойлик», «бахт», «рўшнолик», «сероблик» каби сўзлар ҳам ёзиб қўйилган.

Умуман Наврўз байрами кўпроқ деҳқончилик билан алоқадор. У бир неча кун давом этиб, катта наврўз, кичик наврўз, деб, аталган кунларга ҳам ажралган. Бу шодиёна асосан кун билан тун тенглашган, қуёшнинг ҳамал буржига кирган пайтидир. У март ойининг 21-кунидан 22-кунига ўтар кечасига тўғри келади.

Наврўзнинг яна ажойиб жиҳати борки, қадим-қадимдан бир неча минг йиллик фаслий-деҳқончилик ҳисоби ҳам ундан бошланади. Шу ҳисобга қараб, деҳқонлар, соҳибкорлар, чорвадорлар ва бошқалар ўз йиллик ишларини белгилаб борганлар. Экиш-тикиш, ҳосилни йиғиб олиш, чорвадор эса бир яйловдан бошқасига кўчиришда ҳам бу ҳисобдан фойдаланиб келгани маълум.

Наврўз байрами кунлари ёшлар, қиз-жувонлар, умуман халқ қўшиқ айтиб, рақс тушиб, катта шоду ҳуррамлик билан кенг қир-адирлар бағрида сайр қилишган.

Наврўз тикланди. Уни кўнгилдагидек ўтказиш ўзимизга боғлиқ. Бу шодиёна кунга катта ҳозирлик кўрмоғимиз керак. Токи ҳамма — ёшу кекса, ишчию хизматчи, олиму фозил, маданият ва санъат намояндаси унга арзигулик совға билан келсин. Бу удум, шу ҳолатида келгуси авлодларга ҳам етиб борсин. Оммавий халқ байрамини ўтказиш жараёнида кўчалар, хиёбонлар, боғ-роғлар, ҳовлилар, маданият саройлари, истиқомат боғлари Наврўз либосига ўранмоғи, озода ва гўзал, саранжом-саришта бўлмоғи лозим. Турли хил сайиллар уюштириб, унда шоирлар, ҳофизу созандалар, раққосалар, аскиячилар, халқ бахшилари, масхарабозлар, сўз усталари халқ хизматида бўлмоғи керак. Катта дошқозонларда сумалак ва бошқа тансиқ таомлар пишириб, баҳор кўкатларидан тайёрланган неъматлардан дастурхон тузмоқ, уни еб, роҳатланмоқлари лозим. Токи бу байрам файзи, сururини йил давомида одамлар қалбида эъзозлаб юришсин. Наврўз — умумхалқ байрами, шунинг учун унга ҳамма тараддуд кўрмоғи керак.

Мухтасар қилганда Наврўз жуда қадимий анъанавий байрам бўлиб, асрлар оша бизгача етиб келган. Янги анъаналар билан бойиб бораётган удумимиз барчани ўзаро ҳамкорликка, байналмилал дўстликка чорловчи муҳим восита. Одамлар қалби қувончга тўлиб, диллар яйрайди. Наврўз навоси — кўнгил давоси, деганлари ҳам ана шунда!

А. ХОЛМУРОДОВ,
Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг вице-президенти, академик.

Ҳ. ҲАБИБУЛЛАЕВ,
СССР Журналистлар уюшмаси аъзоси.

Республикамизнинг 1—5 синф ўқувчиларига бепул нонушта берилиши ҳамма қатори Тошкент область Наримонов шаҳридаги 3-мактабда таълим олаётган ўғил ва қизларнинг ота-оналарини ҳам беҳад мамнун этди. Ахир, ҳар кимнинг боласи ҳам эрталаб овқатланишга улгуравермайди-да.

— Нонуштага тайёрлайдиган таомларимиз ҳар хил бўлишига ҳаракат қилаяпмиз, — дейди бош ошпаз Карим Тўхтаев. — Ширгуруч, сарёғ суртиб, орасига колбаса қўйилган икки бурда нон, иссиқ ширин чой, тандирдан янги чиққан патир... таомнома рўйхатидан ўрин олган.

Ошхонада тўрт киши ишлайди. Икки ошпаз, қандолатчи билан ўчоқбоши болаларни хурсанд қилиш учун қўлларидан келган ҳамма ишни бажаришга тайёрдирлар.

Жамоатчи суратчимиз У. УСМОНОВ тушурган тасвирларда бош ошпаз К. Тўхтаевни, болаларга овқат тарқатаётган 1-«Д» синф муаллимаси К. Ашуровани ва ўқувчилар нонушта қилишаётган пайтни кўриб турибсиз.

УНУТИЛМАС ОНЛАР

ДЎСТЛИГИМИЗ САРЧАШМАСИ

Миллатлар, элатлар азал-азалдан ўзаро алоқада бўлишган. Айниқса чегарадош вилоятлар халқлари бир-бирлари билан яқин муносабатда яшаганлар. Ўзбеклар одамларнинг миллати, уруғидан қатъий назар тенглик, ҳурмат билан муомала қилишга одатланишган. Бу қадимдан давом этиб келаётган таомил. Яқинда ойнаи жаҳон орқали Хоразм — Қорақалпоғистон алоқаларига бағишланган «Дўст билан обод уйинг» кўрсатувини томоша қилиб, бундан ярим аср муқаддам Аму дарёидаги халқлар тўғрисида сақланиб қолган хотираларим кўз ўнгимда гавдаланди...

1935 йил ёзи. «Қизил Ўзбекистон (ҳозирги «Совет Ўзбекистони») газетасининг Хоразм округи бўлимида адабий ходим сифатида иш бошлаган кезларим. Жайҳун бўйидаги ўлка шуҳратини тиклашга киришилганди. Ўзбеклар, бошқа миллат кишилари тотув яшардилар. Раҳбарлар халқпарвар, ҳалол ходимлар эди. Округ партия қўмитасининг биринчи котиби — партия ишида чиниққан, тажрибали Нормат Исроилов, округ ижроқўми раиси, республика Қишлоқ хўжалиги халқ комиссари бўлиб ишлаган Ҳасанов, унинг ўринбосари, инқилобчи Машриф Қориев, округ ер-сув бўлими бошлиғи Илҳомжон Иброҳимов шундайлардан эдилар. Хоразмликлар Туркманистоннинг Тошҳовуз округи ва Қорақалпоғистоннинг Тўрткўл атрофи районлари аҳли билан яқин алоқада бўлишган. Маъракаларда, каналларни тозалашда, тошқинларга, каналларга тўғонлар қуришда, бошқа ишларда бир-бирларига ёрдам қилганлар.

Туркман қардошларимиз уюштирган Қорақум-Москва суворий юриши қатнашчилари Хоразм шаҳарлари ва районларида катта тантаналар билан кутиб олиниб, кузатиб қўйилгани кечагидек ёдимда. Тошҳовуз округ партия ташкилотининг секретари Егоров Урганчдаги митингда хоразмликларга миннатдорчилик билдирган эди.

Ўша йилнинг кеч кузида Аму тошиб, Манғит районининг бир қисмини (иккита қишлоқ Совети ҳудудидаги колхозларнинг экинзорларини, турар жойларини) сув босди. Юзлаб хонадонларнинг ўрни тошқин остида қолди. Шунда Тошҳовуз, Тўрткўл, Шоббоз, Шўрахондан ёрдамга келишди. Араваларда аҳоли ва уларнинг юклари ташилди. Биз округ «Инқилоб қуёши» газетаси ходимлари билан штаб ҳузурида газета чиқариб турдик.

1936 йили матбуотда, мажлисларда Қорақалпоқ мухтория музофотининг Ўзбекистон жумҳуриятига қўшилиш истаги билдирилди. Бу хусусда ташкилий тадбирлар кўрилаётгани ҳам маълум эди. Июль ойининг ўрталарида муҳарриримиз Муҳаммад Ҳасанов Тўрткўлга ўтиб, давлат комиссияси ишларини ёритиб туриш ҳақида топшириқ берди. Ўзбекистон республика Марказий Ижроия Қўмитаси раиси Йўлдош Охунбобоев раҳбарлигидаги комиссия аъзолари Қорақалпоғистонни қабул қилиш ишларини олиб боришаётганди. Ўзбекистон матбуотида қорақалпоқлар ҳаётидан расмий равишда ахборот ва мақолалар бериш ўша вақтдан бошланган.

У пайтлар Тўрткўл мухтория музофотнинг маркази бўлиб, европача бинолар қурилган, равон кўчалари, баланд дарахтли хиёбонлари бор кўркам шаҳар эди. Илгари подшолик ҳарбий қисмлари жойлашган ва Петро-Александровское деб аталган. Шўролар ҳукумати даврида марказга айланган. Тўрткўл ва унинг теварагидаги район ҳамда қишлоқларда асосан ўзбеклар яшашган. Область партия қўмитасининг биринчи котиби «Қизил Ўзбекистон»нинг собиқ муҳаррири Комилжон Алимов эди. Комиссия аъзолари ўз соҳалари бўйича ҳисоб-китоб ишлари билан шуғулланар, икки-уч кунда бир йиғилиб, мавжуд аҳволни муҳокама этардилар.

Ўртоқ Охунбобоев деярли ҳар куни районларда, қишлоқларда, корхоналарда бўларди. Баъзан мен ҳам бирга юриб, жойлардаги аҳвол тўғрисида маълумот тўплардим. Йўлдош ота кишиларнинг турмуши, иши билан яқиндан танишар, ишчилар, деҳқонлар билан суҳбатлашарди. Қорақалпоқ аҳлига ҳар томонлама ёрдам бериш кераклигини қайта-қайта айтарди (орадан кўп ўтмай, бу ерга мутахассислар, техника, халқ истеъмол моллари кела бошлади).

Мен меҳмонхонада республика Халқ Комиссарлари Совети матбуот бўлими бошлиғи ўртоқ Горбунов билан бирга турдим. У рус кишиси бўлса ҳам, ўзбек тилида жуда яхши гапирарди. Ҳатто мен билмаган мақол, аскияларни айтиб, қойил қолдирарди. Гоҳо кечқурунлари театрга бориб, Хоразм артистлари ижросидаги «Фарҳод ва Ширин» спектаклини, концертларни томоша қилардик. Машҳур санъаткор Зуҳур Қобилов раҳбарлигидаги Хоразм округ театри артистлари вақти-вақти билан келиб қардошларга ўз маҳоратларини намойиш этишарди. Тўрткўллик санъаткорлар, бахшилар ҳам Хоразм шаҳар ва районларига бориб туришарди. Бундай алоқалар ҳозир ҳам давом этмоқда.

Баъзан оқшом пайтлари Аму бўйига салқинлашга чиқардик. Дарё қирғоғидан тошгудай бўлиб пишқириб оқиб ётарди. Соҳилдаги дўконлар, қаҳвахонаю чойхоналар, балиқпазлар расталари омонат қурилганди. Кейин билсам, бу шўх Жайҳуннинг ўз йўлини тез-тез ўзгартириб турганидан экан. Қамиш бўйраси, фанеллардан тикланган дўконларда, ошхоналарда буюмлар, озиқ-овқат моллари очиқда турар, тунлари барчасини биргина қоровул қўриқларди. Бироқ ҳеч нарса йўқолмасди. Хоразмда ҳам икки йил туриб, магазин, бозорларда бирор ашё ўғирлаб кетилганини эшитмаганман. Уйлар, айниқса қишлоқлардаги хонадонлар қулфсиз бўларди.

Хоразм ва қорақалпоқ халқлари ҳаётини, дўстона турмушини шундай кўрганман. Ҳозирги қайта қуриш даврида ўзаро алоқалар кучайтирилаётгани сабаб юқоридаги хотиралар ёдимга тушди.

Абул БОЗОРОВ,
кекса журналист.

ЯНГИ ТЕАТР

Фарғонадаги бундан саксон йилча аввал қурилган «Янги давр» кинотеатрида охирги марта кино кўрсатилди. Энди у ҳавозалар билан бурканади. Таъмирланганидан сўнг бу ерда Фарғона ёш томошабинлар қўғирчоқ театри очилди. Қурилиш ишларини «Темп» кооперативи билан Тошкентдаги хўжалик ҳисобида ишловчи «Театрон» корхонаси ўз зиммасига олди. Ҳозирнинг ўзиданоқ театр труппаси тўплана бошланди.

Театрда спектакллар икки тилда — ўзбек ва рус тилларида қўйилади. Илгари Горький номли Фарғона область ўзбек музикали драма ва комедия театрининг режиссёри бўлган Маҳмуд Ғуломов янги театрнинг бадиий раҳбари бўлди. Янги театр апрель ойидаёқ дастлабки томошабинларни қабул қилади.

ПАРТИЯДАН ЎЧИРИШДИ

СССР халқ депутатлари Т. Х. Гдлян ва Н. В. Иванов партиядан ўчирилишибди, деган миш-миш Москва бўйлаб юрибди. Наҳотки шу рост бўлса?
И. КОЛОСОВА, Москва (телефон орқали).

Дарҳақиқат, ССР Иттифоқи Прокуратурасининг Марказий аппарати партия комитети секретари А. Розановнинг бизга хабар қилишича, 1990 йилнинг 21 февралида ССР Иттифоқи Прокуратураси аппарати коммунистларининг умумий партия йиғилиши бўлиб ўтган. Унда битта: «Коммунистлар Т. Х. Гдлян ва Н. В. Ивановларнинг қонунчиликни ҳамда КПСС Устави талабларини бузганликлари ҳақида»ги масала кўриб чиқилди.

Йиғилишда 351 киши қатнашди. Мутлақ кўпчилик овоз билан «Қонунчиликни ва КПСС Устави талабларини қўпол тарзда бузганликлари учун Т. Х. Гдлян ва Н. В. Иванов КПСС сафидан ўчирилсин» деган қарор қабул қилинди.

Т. Х. Гдлян ва Н. В. Иванов йиғилишда қатнашмадилар.

(«Аргументы и факты» ҳафтаномасининг 8-сонидан).

СПОРТ АХБОРОТИ

ФУТБОЛ

Португалияда ўсмирлар ўртасида халқаро мусобақа давом этаяпти. СССР терма командаси иккинчи турда ГФР футболчилари билан дуранг (2:2) ўйнади. Шунингдек, Португалия — Исроил командалари учрашувида ҳам кучлар тенг (1:1) келди.

Биринчи лига кубоги учун бу йилги мусобақалар тўрт гуруҳда ўтказилади. Унинг ғолиблари ярим финалда қатнашиш ҳуқуқини қўлга киритадилар. Бу босқич беллашувлари 2 августда ўтади. Майдон эгалари қуръа ташлаш билан аниқланадилар.

Фарғона водийси стадионларидан «С» гуруҳи иштирокчилари — «Қайрат» (Олмаота), «Нефтчи» (Боку), «Кузбасс» (Кемерово) ва Тошкентнинг «Пахтакор» командалари ўзаро куч синашадилар. Фарғонанинг «Нефтяник» ва Фрунзенинг «Олға» коллективлари конкурсдан ташқари қатнашадилар.

Илк тур учрашувлари 12 мартда ўтказилади. Шу куни «Пахтакор» — «Олға», «Нефтяник» — «Қайрат» ва «Нефтчи» — «Кузбасс» командалари тўп сурадилар.

ХОККЕЙ

Олий лигада икки учрашув бўлиб ўтди. Уларда қуйидаги натижалар қайд этилди: «Спартак» — МАСК — 1:2, «Торпедо» (Я) — «Сокол» — 5:2.

Ўйинлар жадвали

	Ў	О
«Динамо» (М)	43	67
«Химик»	43	66
МАСК	43	64
«Динамо» (Р)	42	51
«Крылья Советов»	42	46
«Сокол»	42	45
«Торпедо» (Я)	41	44
«Спартак»	42	41
«Торпедо» (Г)	43	37
«Динамо» (Мн)	43	31

ШАХМАТ

Линаресдаги халқаро мусобақанинг еттинчи тури бўлиб ўтди. Жаҳон чемпиони Каспаров Иванчукни, Шорт Гульконни, Спасский Ильескасни мағлубиятга учратдилар. Юсупов — Белявский, Любоевич — Салов, Портиш — Гельфанд партиялари дуранг бўлди.

Мусобақада 6 очко тўплаган Каспаров якка пешқадамлик қилаяпти.

ВОЛЕЙБОЛ

Италиянинг Форли шаҳрида (аёллар командалари ўртасида) Европа чемпионлари кубоги учун финал турнири бўлиб ўтди. Унда мамлакатимиз шарафини ҳимоя қилган «Уралочка» командаси барча уч учрашувда ғалаба қозониб, биллур совринни қўлга киритди. Свердловсклик волейболчилар ҳал қилувчи матчда майдон эгаларининг «Теодора Равенна» клубини 3:1 ҳисобида енгдилар.

ТЕННИС

Совет спортчиси А. Медведев ўсмирлар ўртасидаги Эквадор кубоги турнирининг ғолиби бўлди. У финалда аргентиналик Э. Гумини енгди — 7:6, 6:7, 6:0.

Муҳаррир ўринбосари Н. ЁҚУБОВ.

«Қишлоқ ҳақиқати» — «Сельская правда» газетаси редакциясининг жамоаси саҳифаловчи В. А. Костюкка рафиқаси **Светлана Григорьевна КОСТЮКнинг** вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

ОЙНАИ ЖАҲОНДА КЎРИНГ

1 МАРТ, ПАЙШАНБА

● УзТВ I

11.30 «Лицедейлар». Фильм-концерт.
12.00 «Бу ерда дам олувчилар бўлишган». Телефильм.
12.30 «Миттивой». А. Мажидий номли Каттақўрғон мусиқий драма ва комедия театрининг спектакли.
* * *
17.00 «Барча даврлар ва халқлар санъати», «Пятигорск», «Каноп гуллайверади». Телефильмлар.
18.00 Кўрсатувлар программаси.
18.05 «Сеҳрли самовар». Мультфильм.
18.15 «Алифбо сабоқлари». 3-кўрсатув (такрор.).
18.50 «Сув — ҳаёт манбаи». Ўрта Осиёда сув ресурсларидан фойдаланиш муаммолари ҳақида.
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.45 «Узоқ ва яқин Африка».
20.30 «Ахборот».
20.50 «Сен баҳорни соғинмадингми?» Мусиқий программа.
21.30 Москва. «Время».
22.00 «УзССР халқ депутатлари ва маҳаллий Советларига сайловларнинг якунлари».
22.15 «Санъат усталари». УзССР халқ артисти Саттор Ярашев.
23.35 Янгиликлар.
23.40 Кўрсатувлар программаси.

● УзТВ II

19.05 «Пойтахтимиз меҳмонлари». РСФСРда хизмат кўрсатган артист Любовь Тимофеева (фортепьяно, рус тилида).
19.25 «Ҳар кимдан гумонсирайдиган одам». Бадиий фильм («Мосфильм»).
20.50 Реклама.
21.00 «Гулобод қандай бўлади?».

ФРУНЗЕ КЎРСАТАДИ:

21.30 Москва. «Время».
22.00 «Маъзур тутинг». Бадиий фильм (рус тилида).
23.30 Баскетбол. СССР чемпионати. Эркаклар. 1-лига. «Динамо» (Фрунзе) — «Спартак» (Ворошиловград).

● МТ I

7.00 «120 минут».
9.00 «Қувноқ стартлар».
9.45 «Қуёшли шамол». Олти сериялли телевизион бадиий фильм. 6-боб — «Ҳимоя».
10.55 «Саёҳатчилар клуби».
11.55 Болалар соати (инглиз тили дарси билан).
12.55 «Коллаж» (реклама, эълонлар, ахборот).
13.00 «Время». Янгиликлар телевизион хизмати.
* * *
17.00 Марокаш куйлари.
17.20 «Даҳшат». Мультфильм.
17.30 «Россия сайловлар арафасида». Москва — Хабаровск — Красноярск — Пермь —Грозний шаҳри — Архангельск телекўприги.
19.00 «Время». Янгиликлар телевизион хизмати.
19.30 «...16 ёшгача ва ундан катталар».
20.15 Мультфильм.
20.20 «Зинапоялар тагида». Телевизион бадиий фильм («Беларусьфильм»). Премьера.
21.30 «Время». Янгиликлар телевизион хизмати.
22.00 Долзарб интервью.
22.10 «Эфирда мусиқа».

● МТ II

9.00 Эрталабки гимнастика.

Ўқув программаси

9.15 «Объективда — жониворлар. Оқ шумқарни излаб». Илмий-оммабоп фильм премьераси (Литва киностудияси).
9.35, 10.35 Биология. 11-синф. Генетика нима?
10.05 Испан тили. 1-йил шуғулланаётганлар учун.
11.05 Испан тили. 2-йил шуғулланаётганлар учун.
11.35, 12.35 Биология. 8-синф. Кумуштуёқ.
12.05 Рус тили (24 февралдаги кўрсатув такрорланади).
*
13.05 Такрорий телефильмлар сеанси. «Виждон». Беш сериялли телевизион бадиий фильм. 4-серия.
14.20 Ритмик гимнастика.
14.50 «Мисрлик». Ҳужжатли фильм.
15.30 «Коннот иродаси». Бадиий фильм («Беларусьфильм»).
* * *
17.30 «Мартин Иден». Телеспектакль. 2-қисм.
18.40 «Парнас сари бир босқич».
18.55 «Коллаж» (реклама, эълонлар, ахборот).
19.00 «Время». Янгиликлар телевизион хизмати (сурдо таржимаси билан).
19.30 Туркманистон ССР Давлат телерадиоси. «Туркманистоннинг тоғликлари» (Ашхобод).
20.30 Тунингиз хайрли бўлсин; кичкинтойлар! «Мартишкага салом».
20.45 СССР Олий Совети сессиясида. Информацион кўрсатув.
21.30 «Жар ёқасида». Телевизион ҳужжатли фильм. Ўзбекистонда чорвачиликни ривожлантириш муаммолари ҳақида (Тошкент).
22.00 Иттифоқдош республикалар студияларининг фильмлари. «Бир боқишда севиб қолди». («Грузия-фильм», «Ленфильм»).
23.30 «Политрук Василий Клочков». Ҳужжатли фильм.
24.00 Сузиш. СССР чемпионати. «Олимпийский» спорт комплексининг ҳавзасидан кўрсатилади.
00.30 «Вертикаль». Латвия халқ шоири Я. Райнисининг Швейцарияда муҳожирлик йилларидаги ҳаёти ва ижоди ҳақида телевизион ҳужжатли фильм премьераси (Рига).

«ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ»— «СЕЛЬСКАЯ ПРАВДА»
Газета Центрального Комитета Компартии Узбекистана
Выходит на узбекском и русском языках.

БИЗНИНГ АДРЕС: 700083, ТОШКЕНТ, ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32

ТЕЛЕФОНЛАР: Муҳаррир ўринбосарлари — 33-44-43, 32-56-21, 33-16-27-, 32-54-41, Масъул котиб. — 33-09-93, 32-56-26. Масъул котиб ўринбосарлари — 32-56-25, 32-54-48, 32-54-47. Партия турмуши бўлими — 33-54-33, 32-56-22. Совет қурилиши бўлими — 32-56-34. Деҳқончилик бўлими — 33-54-33. 32-56-35, 32-54-51. Чорвачилик бўлими — 32-56-33. Қишлоқ қурилиши бўлими — 32-54-44. Маданият, адабиёт ва санъат бўлими — 32-56-36, 32-56-39. Ахборот ва спорт бўлими — 32-54-46, 32-56-39. Хатлар ва оммавий ишлар бўлими — 32-54-52. Таржима бўлимлари — 32-56-31, 32-54-54, 32-54-55, 32-56-28. Иллюстрация бўлими — 32-58-79. Эълонлар бўлими — 33-81-42.

Р. — 04114. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. Тошкент шаҳри. Д. 1145. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12